

07

■ Sanatçı bir telefon markası değil

Sanat yönetmeni, ressam ve fotoğrafçı Vahhab Ayhan: "Sanatçıdan sürekli yeni bir şey üretmesi, değişmesi, görünür olması ve kendisi hakkında bir hikâye kurması bekleniyor. Oysa aynı mesele üzerinde yıllarca çalışmak, tekrar etmek ve derinleşmek de bir üretim biçimi. Bazen eserin kendisinden çok sanatçının kariyeri, görünürlüğü, hangi sergide yer aldığı ya da kimlerle ünsiyet kurduğu konusuluyor. Oysa sanatın susmaya, beklemeye, tekrar etmeye ve kendi zamanını bulmaya da ihtiyacı var. Bir sanatçının her sergide kendini yeniden icat etmesi gerekmiyor. Sanatçı bir telefon markası değil."

[Ali Demirtaş'ın röportajı sayfa 7'de.](#)

LITROSANAT

■ TÜRKİYE'NİN DİJİTAL KÜLTÜR SANAT GAZETESİ ■

2026 | EKİM / 1 | N° 126

► ► ► ►

08

KAPILAR KONUŞUR, KÜLTÜRLERİ ANLATIR

Bir kapı, ardındaki hayattan ne kadarını anlatabilir? Osmanlı'da mahremiyetin, Filistin'de yitirilen yurtların, Fas'ta estetiğin, Japonya'da ise inancın izlerini taşıyan kapılar, dünyanın dört bir yanında farklı hikâyelere açılıyor. Mimari bir unsur olmanın ötesine geçen kapılar, toplumların hafızasını, geleneklerini ve yaşam biçimlerini bugüne taşıyor.

[Rabia Bulut'un yazısı sayfa 8'de.](#)

04

■ Sanat insanlar arasında ortak bir alan açıyor

Ebru sanatçısı, koleksiyoncu, yüksek mimar İbrahim Hakkı Yiğit: "Bütün insanlar bir güzellik fıkriyle yaratılmıştır. Sanatın amacı da insanın içindeki cevherin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktır. Sanat icra eden herkes için aynı şeyi söyleyemem ama bazı insanlarda bunu hissediyorsunuz. Sanatın bir başka önemli tarafı da insanları ortak bir zeminde buluşturması. Bana göre ben dindar bir insanım ama daha seküler insanlarla sanat üzerinden iletişim kurabiliyorum. Başka meselelerde duvarlar oluşsa bile sanat ortak bir alan açabiliyor."

[Neslihan Ünsal'ın röportajı sayfa 4'te.](#)

05

■ Şerif Muhiddin Targan'ın sanat mirası Beyazıt'ta

"Empresyonist sanatçının Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki özel koleksiyonunda 18 adet resim defteri, paleti çok sayıda bağımsız karakalem/yağlıboya çalışması bulunuyor. Süleymaniye Kütüphanesi koleksiyonunda Targan'ın "levhalar" bölümüne kayıtlı yağlı boya tablolarından örnekler ile kullandığı boya tüpleri ile muhtelif yıllarda yaptığı çizimlerden oluşan resim defterleri, kendisinin müzik kadar resimle de kurduğu sanatsal bağı gözler önüne seriyor."

[Ruveyda Okumuş'un yazısı sayfa 5'te.](#)

06

■ Yazmak benim için terapi

Yönetmen ve senarist Emrah Ağuş: "Nereye bakarsanız bir çatışmayı görebiliyorsunuz ve benim o sırada amacım; hangisini anlatmak istediğim ya da hangisi özelinde, küçük bir yerden başlayıp bunu hayatın birçok alanına uyarlamak, oradan bir şey değiştirmek ve hayatı anlamak oluyor. Bu aynı zamanda, terapi gibi oluyor benim için."

[Hüsna Köşger'in röportajı sayfa 6'da.](#)

03

■ İnsan kültürü kadar Tanrı'yı tanır

Şair Osman Erkan: "Sınırsız işleri, sınırsız boşluğu dolduracak hakim gücü var elbet Tanrı'nın. Oysa ki insan bilgisi, kültürü kadar, midisinin şükürünce-nankörlüğünce Tanrı'yı tanımaya çalışır. Ya da tanımaz tanrıyı. İnsan kendi korkusuna tapmadan yaşayamaz, korku; gerçeikle hayal-rüya ile iç içe dünyadaki duruşunu, inanışını belirler. Korku; bazen sömürü aracı bazen de devletin kirli bir savaşıdır."

[Zeynep Karaca'nın röportajı sayfa 3'te.](#)

12

■ Esenler'de kültür sanat sezonu açıldı

"Esenler Belediyesi'nin geleneksel hâle getirdiği kültür sanat sezonu, bu yıl Türk edebiyatının önemli şair ve düşünürlerinden Sezai Karakoç'a ithaf edildi. Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezi'nde görkemli bir törenle başlayan yeni sezon, siyaset, kültür, edebiyat ve müzik dünyasından önemli isimleri bir araya getirdi."

[Helin Güven'in haberi sayfa 12'de.](#)

13

■ Öykü anlayışımı ince işçilik üzerine kurdum

Yazar Siddık Yurtsever: "Saatler, günler harcadığım metinleri reddedebilmeyi öğrendim. Gözden çıkarmanın ne demek olduğu hissettim. Öykü anlayışımı "ince işçilik" üzerine bina etmeye çalıştım. Anlatıcının bakışını evrensel bir bakışa zorlamaya çalıştım."

[Zeynep Yıldırım'ın röportajı sayfa 13'te.](#)

03

MERVE UYGUN

05

GÜVEN ADIGÜZEL

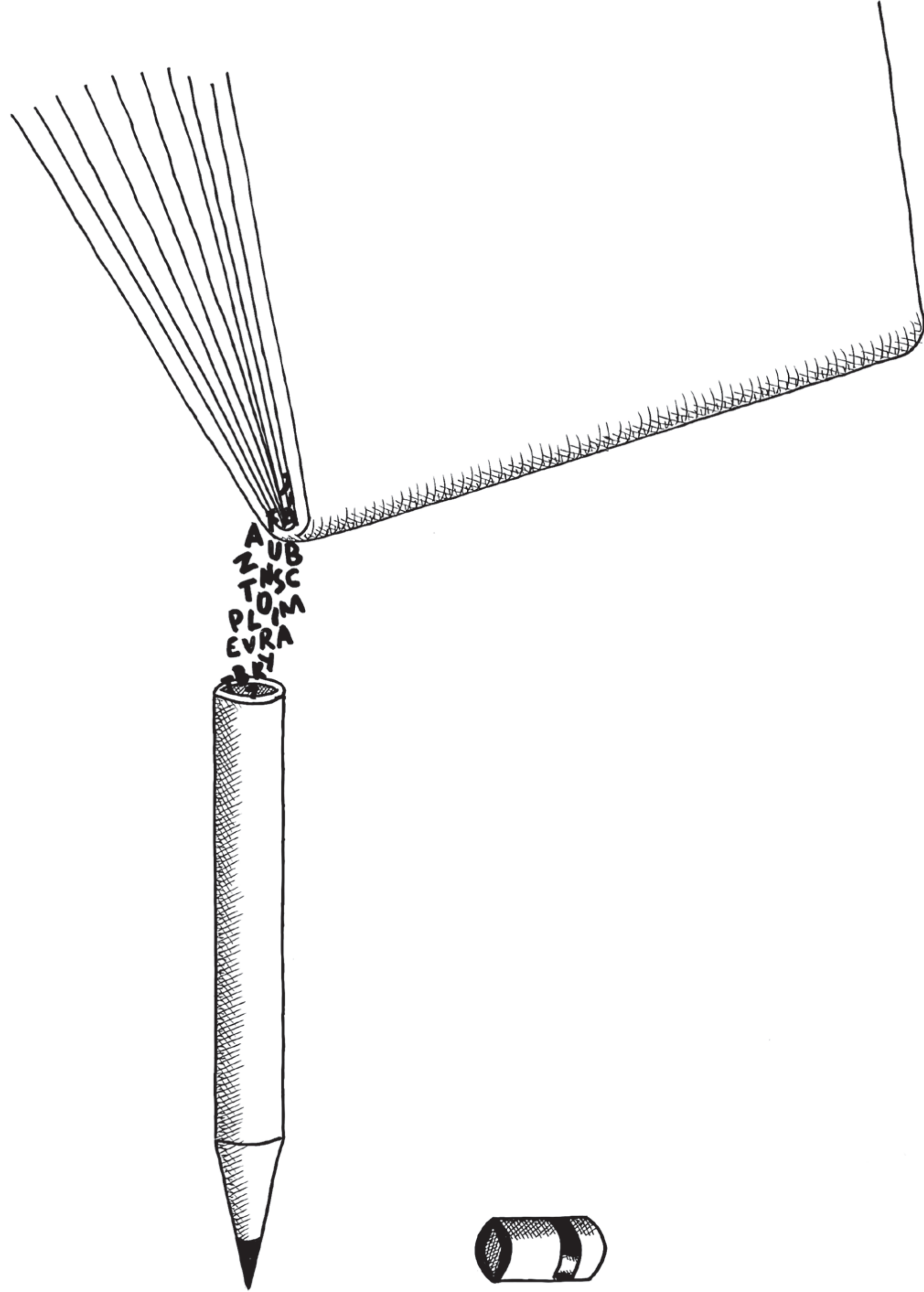
13

MUSTAFA KARA

14

SENA TUNÇ

BAKİ

EDEBİYAT

YALNIZLIK KADİM SIRDASIMDIR

ZEYNEP KARACA
c.zeynep.karaca@gmail.com

Osman Erkan

Şair Osman Erkan: “Zaman ve mekan kıskacında imgelemele sarmaş-dolaş, ilişkilene, en üretken edimdir yalnızlık. Düşlemin, kederin, umudun, hüznün, sevincin beşiğini sallar merhametli yalnızlığımız. Elmadan sonra kadim sırdaşımdır yalnızlık” diyor.

“Bende Hüzün Şeker Nasıl Öyle”, “Diltozu”, “Anlayan Anladı”, “Eğri Oturan”, “Ötesi Berisi”, “Sırası Gelen Dünyayı Yesin”, “Muhteşem Uc” gibi şiir kitaplarının yazarı Osman Erkan’la son kitaplarından biri olan “Şeylere Buluşım” üzerine konuştu.

“Cophane” şiirinizde coplanan bir insanlık var. Bunu Türkiye darbeler tarihinde de düşündüğümüzde masum değiliz. Sizin coplanan insanların kimler?

Mevcut, ceberrut ruhlı egemen güçlerin gayri insani ölçekli, kırık ziyniyet-hukuk anlayışları süreklince “öteki”nin üzerinde coplarını konuşturmakta. Duruşları onların; masumiyet cellatlığı hep. Dün Hitler hukuku, bugün Filistin’deki soykırım trajedisi. Tam gaz uygulamaya sokulan coplanma olgusu, coplanan yoksul kesimden başkası değil! İyimsir olmanın tadı bozuluyor, insanlığın dünyasını yaralıyor...

“Engel Hayranlık”ta bazı hayvanlar ve onların özellikleri arasında kurgu yapıyorsunuz. Hayvanların hayatın dokusu üzerine bize anlattığı hikayeler nelerdir?

İnsan bilerek bilmeyerek hayvan ve nesnelerin yerine kendini koyup bir hikaye olarak (içgüdü takası yaparak o esnada) kendini onların bitişine koyarak iletişime geçmesi bir gerçeklik halidir oysa. Kertenkelenin, penguenin, kurşun kalem, makasın, flamingonun, kimliğine bürünerek (örnekleri burada çoğaltabiliriz) örneğin: Su altında yaşayan bir canlının gökte gezinmeyi arzu etmesi, düşünmesi, engeli aşma tutkusu insanı hayrete sürüklemesi, şaşırtması, insanı bir hayvan. Doğa kanunu yaşarlık skalasında insan hayvan dayanışması, onların asi ruhlarını sempatiyle karşılaması, dünyayı güzelliştirmede yol olmak yaban ortamla.

Kirli Yönetmen’de Tanrı’nın bazı işleri var. Hayat üzerine. Kir ve Tanrısal oluş arasında nasıl bir bağ kuruyorsunuz?

Sınırsız işleri, sınırsız boşluğu dolduracak hakim gücü var elbet Tanrı’nın. oysa ki insan bilgisi, kültürü kadar, midesinin şükürünce-nankörlüğünce Tanrıyı tanımaya çalışır. Ya da tanımaz tanrıyı. İnsan kendi korkusuna tapmadan yaşayamaz, korku; gerçekte hayalle-rüya ile iç içe dünyadaki duruşunu, inanışını belirler. Korku: Sömürü aracı, korku: Bazen bir devletin kirli savaşıdır. Korku: Bekçi köpekliğine soyun der ucuz insan tiplerine...

“Şeylere Buluşımın” şiirinin temel anlatısı yalnızlık. Sanatın da olmazsa olmazları arasında- dır ya. Sizin yalnızlıkla ilişkiniz nasıl?

Zaman ve mekan kıskacında imgelemele sarmaş-dolaş, ilişkilene, en üretken edimdir yalnızlık. Düşlemin, kederin, umudun, hüznün, sevincin beşiğini sallar merhametli yalnızlığımız. Elmadan sonra kadim sırdaşımdır yalnızlık. Bütün imkanların, kelimelerin ikamet-gahi dil. Yalnızlık ancak ve ancak şiirle anlatılır bencileyin...

Son olarak; “Sıkıntı Alevi”nde sıkıntının kaynağı Hüseyin olmak. Hüseyin olmaya nasıl bakıyorsunuz?

Kerbela’da; dertler dersinden masumiyet sınıfını geçmiş bir Hüseyin olmak. Tarihin böğüne indirilen kıyım izi. Utanç atlası o mahal. Karanlıkçı tahtçılarca yapılmış unutulmaz bir kötülük. İnsanı huzursuz bir coğrafyaya

hapsetmek bir kindarlıkla. Bu rezil anlayış sökülüp atılmadıkça. Uyku kaçacak iyilik severlerin. Bu söyleşi için değerli Zeynep Karaca’ya teşekkür ediyorum.

MERVE UYGUN
andelip.mu@gmail.com

Defterimden

Geçtiğimiz temmuz ayında on gün kadar Belgrad’taydım ve yazarlık hayatımda ilk kez bir öykümün içime doğup şekillenmesi yurt dışında gerçekleşti. Coşgunlukla hikâyenin belirmesi ve filizlenmesi epey yavaş olur bende; notlar ala ala ilerler, bir salyangoz hızıyla örerim öykümü. Fakat birkaç öyküm istisnadır. İşte bu istisnalardan birini daha Belgrad’ın atmosferi yaşattı.

İnsanın yurt dışında gezdiği şehirde geniş bir zamanı varsa —üç günde ana hatlarıyla önemli yerlerinin görülebileceği Belgrad’ta on gün geçirmek gibi— sıkılabilir. Mekâna ait hissetmemek —sahane bir Avrupa kentinde ya da otantik bir Asya şehrinde olsan bile— boşluğa düşmeyi hızlandırıyor. Bu şehir senin değil, senin ortamın, gerçekliğin yok, evin kilometrelerce uzakta, sorumluluk sahibi değilsin burada, sadece bir turistsin. Bugünkü anladığımız şekliyle tam bir turist olamadığın için de aslında bu sıkılmışlığı yaşıyorsundur. Bir müddet konakladığın bu yerde, turistik, tarihi, modern ya da doğa güzelliği taşıyan mekânların tümünü ziyaret etmeyi amaçlıyorsan başka... Fakat benim gibi, belli başlı yerleri gördükten sonra bol bol yürüyüp gözlem yaparak oranın yerlisi gibi davranmaksızın muradın, sıkılmak kaçınılmaz. Buradaki gelişkinin farkındayım. Zira “Evin yok, sorumlulukların yok,” yazdım az önce. Böyle yabancı bir yerde nasıl oranın yerlisi gibi takılabilir ki insan?

Dün akşam Cemal Şakar Hoca ile bir telefon görüşmesi yaptık. Kendisi Londra’daki beşinci gününün akşamından arayıp genel izlenimlerini paylaştı benimle. Londra gibi karnaval havasındaki bir şehrin bile tükenebildiğini hocanın konuşmaları neticesinde fark ettim. Yanına okumak için kitap da almayan hoca, gün içinde bir yerden sonra “sıkılmıştı”. Yalnız gittiğin ve yakın seyahatlerimden biri olduğu için capcanlı biçimde hatırladığım Kopenhag gezimde; şehirdeki son günümde sokakları adımlarken, kafelere oturup defterime yazarken zaman zaman içine düştüğüm o sıkılma hissi aklıma geldi. Yakama yapışan sıkıntıyla ziyaret etmiştim Kierkegaard’ı ve Lego mağazasını.

Kopenhag, Belgrad’a göre çok daha bitimsiz ve cazip bir şehirken neydi orada sıkılıp Belgrad’ta beni sıkımayan şey? Yanıt, zihnimde şekillenen öyküyle hemhâl olmadı. Belgrad’ın eski Yugoslavya atmosferinden beslenerek yazdığım, yer yer sosyalizme yaslanan öykümü; Hitler’in onlara insanı idam edip günlerce ibreti âlem için asılı bıraktığı Terazije Meydanı’nda bir kafede oturup gelip geçenleri seyredererek soluksuz notlandırım. Karakterimi etrafımdakilerden topladığım parçalarla inşa ettim. Onun gibi adımladım, onun beyniyle düşündüm, onun gözleriyle baktım. Sıkılmadım. Bir “yazar seyahat”ini belki de ilk kez böylece deneyimledim.

Tam da burada, Orhan Pamuk’u anmak istiyorum. Seyahat ettiği her yerde romanını yazmaya devam eden ustayı artık daha iyi anlıyorum. *Kelimeler ve Resimler*’de bahsettiği Cannes gezisini anımsıyorum hızla. Film festivaline jüri olarak davet edildiği bu seyahatinde, öğleden önce otel odasında romanını yazdığını, öğleden sonra ise festival filmlerini izlemeye gittiğini anlatmış. Evet, Pamuk’unkinin yer yer “abartı” geldiğinin farkındayım; üstelik Cannes örneğinde bir sorumluluk da var, sıkılması mümkün değil. Belki sabahları Cannes sokaklarını adımlayıp etrafı gözlemlese... Ancak otel odasından da manzarasını bulan Pamuk, romanına devam ediyor. Yurt dışı seyahatinin has bir yazar için bu şekilde daha anlamlı ve tatlı olduğu muhakkak.

Şayet Paris’te bir çatı katı yahut New York’un tuğla binalarında bir daire kiralarsam ve bu güzeller güzeli “yabancı” diyarda en azından iki hafta geçirirsem romanımla birlikte gitmiş olacağım ya da yeni bir uzun öyküyle... Değilse nerede olursan ol, ait değilsen o yere, sıkıntı illaki yakana yapışacak.

KÜLTÜR SANAT

NESLİHAN ÜNSAL
neslihanunsal@gmail.com

Dijital dünyanın panzehiri sanattır

Ebru sanatçısı, koleksiyoncu, yüksek mimar ve Mim'ar Mimarlık'ın kurucu ortağı İbrahim Hakkı Yiğit, mimarlık, ebru, hat, resim, çini ve seramik gibi farklı sanat alanlarına bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Sanatı, insanın dünyayla ve Rabbiyle kurduğu ilişkinin bir parçası olarak görüyor. 2000 yılında Fuat Başar'ın atölyesinde ebruya başlayan Yiğit'in düşünce dünyasında hocası Turgut Cansever önemli bir yere sahip. Cansever'in hayata bakışının merkezinde bulunan tevhid anlayışının ve insanın özgürlük alanına saygı fikrinin sanat ve dünya görüşünü oldukça etkilediğini ifade eden İbrahim Hakkı Yiğit'le sanatlar arasındaki ilişkiyi, sanatın manevi boyutunu ve farklı alanları bir arada düşünmenin insana kazandırdıklarını konuştuk.

Mimarlık, ebru, hat ve diğer sanatlar arasında kurduğunuz ilişki dikkat çekici. Bu alanları nasıl konumlandırıyorsunuz?

Zihnimde "şu mimari, bu ebru, bu hat, bu resim" şeklinde bir ayrım yok. Ben bütüncül bakıyorum. Mimari konuları şurken ebruya, resme, başka sanatlara geçebilirim. Zaten doğrusunun da böyle olduğunu düşünüyorum. Bu alanları birbirinden ayırmak bugün gördüğümüz büyük problemlerden biri. Her şey kendi iç sınırları içinde değerlendirildiğinde bunların menşei ortak. Sanki resmi başka bir tanımın izniyle, diğer sanatları Allah'ın izniyle yapıyor muyş gibi zihnimizde garip bir ayırışma oluşuyor. Ben bir resim, hat veya heykel sergisine gittiğimde bu yüzden rahatsız. Dini sınırları içinde kaldığı sürece bunların menşeinin aynı olduğunu düşünüyorum. Antikacıya girdiğimde neyle ilgilendiğimi sorduklarında "Güzel olan ne varsa, cam, seramik, halı, kilim olabilir," derim. Seramiğe çağdaş sanat, çiniye geleneksel sanat deniyor. Bu kavramları da sorgulamak lazım. Ebru "geleneksel sanat", resim "güzel sanat" oluyor. Niye güzel, niye geleneksel? Gelenek çok daha derin ve felsefi bir kavram, gelenekçilik ise yüzeysel bir şey.

Turgut Cansever de yalnızca mimaride başarılı değildi aynı zamanda neyzen ve ressamdı. Halil Dikmen'in talebesiydi, Halil Dikmen hem neyzen hem ressam, hem de Güzel Sanatlar Akademisi'nde hocalık yapmış bir insandı. Dolayısıyla Cansever'de de bu alanların birbirinden ayrılmadığını görüyorsunuz. Benim zihnim de böyle çalışıyor.

Ebru sanatıyla yolunuz nasıl kesişti?

2 Nisan 2000'de, pazar günü Milli Gazete'de Şevket Eyyo'nun köşe yazısında Fuat Başar'ın ebru dersleri verdiğiğine başladığı ilanını gördüm. İlanın üzerindeki numarayı aradım, "Gelecek hafta gel," dediler. Böylece 9 Nisan 2000'de Fuat Başar'ın atölyesinde ebruya başladım. 19 Mayıs 2001'de de Davut Bektaş'la hat sanatına başladım. Fuat Hoca'nın atölyesinde sabah gidip geceye kadar kalıyordum. Ebrunun yalnızca tekniğini değil, kimyasını ve fizikini de çalıştım. Suyun sertliği çok önemli olduğu için kimya okudum, Osmanlı arşivlerinde çalıştım, ebrunun tarihini ve malzemesini araştırdım. Kontrol

altına alabildiğiniz, anlamlandırabildiğiniz şeyden korkmazsınız. Ebrunun tarihini, malzemesini, kimyasını ve fizikini bildiğim için onunla daha rahat ilişki kuruyorum. Bana "Ebru yapıyor musun?" diye soruyorlar, "Ebrusuz günüm geçmiyor," diyorum çünkü teknede çalışmasam bile mutlaka o gün ebruyla ilgili bir şey düşünmüş oluyorum. Ebrunun benim için bir başka tarafı da hızlı sonuç vermesi. Ben hareketli ve heyecanlı bir insanım. Hat çok daha uzun süre isteyen bir sanat; beş-altı yıl meşke edeceksiniz, sonra ıcaz sürede gelişebiliyorsunuz. İcaz ederken de geçerli bu, hat daha uzun sürede ortaya çıkar, ebruda hızlı olmalısınız.

"Dilin zenginliğinden mahrumuz"

Aynı zamanda koleksiyon yapıyorsunuz. Koleksiyonculuk sizin için ne ifade ediyor?

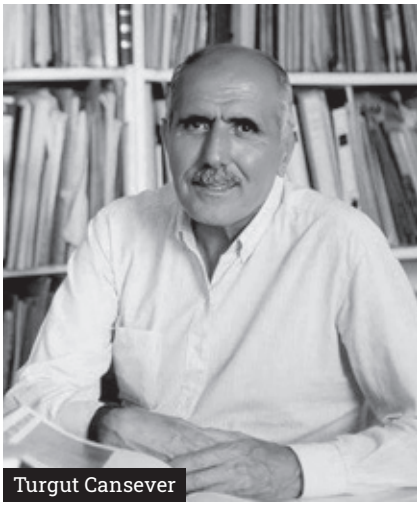
İnsanlar sanatla iki şekilde karşılaşıyor. Ya sevdiği için biriktiriyor, koleksiyon yapıyor, evine koyuyor ya da onu icra ediyor. Ben ikisini de yapan taraftayım. Hem icra ediyorum hem koleksiyon yapıyorum. "Koleksiyon" kelimesini de pek sevmiyorum. Bu kavramları güncellememiz gerekiyor. Dilin zenginliğinden mahrumuz. Dilin zenginliğinden mahrumuz. Hem icra etmek hem koleksiyon yapmak benim için biraz terapi. Lisedeki sanat tarihi hocamızı "Üniversite size meslek kazandırır ama bir de altın bileziğiniz olsun," derdi. Sanat ve zanaatla meşgul olmak altın bileziğe sahip olmayı mümkün kılıyordu.

"Telkinin haram olduğunu söylüyor"

Turgut Cansever düşünce dünyanızda önemli bir yere sahip talebesi olduğunuzdan. Onu nasıl hatırlıyor, ondan neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz?

Turgut Cansever çok heyecanlı bir adamdı. Hayatındaki her şeyde tevhidi merkeze alıyordu. Bütüncül bakıyordu. Beklenmedik şeylere karşı müthiş ilgisi vardı.

Turgut Cansever'in mimarisinin ana fikrinin tevhid olduğunu düşünüyorum. Tevhid, bana göre Rabbin ve kendinin farkında olmak demek. Bu, insanın hiç hata yapmayacağı anlamına gelmiyor ama dünyaya ve yaptığı işe nasıl

Turgut Cansever

bakacağıni belirleyen bir merkez oluşuyor.

Ona hiç kimsede görmediğim heyecanı gördüm. Doksan yaşında bile ilkokul çocuklarına konuşması istendiğinde konuşurdu, "Bunlardan da bir şey çıkar mı?" demezdi. Hak sözü ifade etmekte de tereddüt etmezdi. Cansever'den öğrendiğim çok önemli bir şey de "telkin" meselesiydi. Telkinin haram olduğunu söylerti. Tebliğ yapabilirsin, bir şeyi anlatabilirsin ama telkinde insanın özgürlük alanına giriyorsun. Ben hayatta en çok bunu yapmaya çalışıyorum. Bir yerde durmayı bilmeliyiz ve karşıdaki insana kendi düşüncesini oluşturması için bir pay bırakmalıyız. Sanat konusunda da "Sanat eseri varlık-kâinat tasavvurunun yapılarına yansımısıdır," derdi. Turgut Cansever sanatı doğrudan ahlakın alanına yerleştirirdi. Buradaki sanat ahlakı, basit anlamda "ahlaklı insan" meselesi değil, insanın varlıkla ve dünyayla kurduğu ilişkiyle ilgili.

Mehmet Genç Hoca bunu şöyle tarif ederdi "Amerika'da başarılı insanın önu açılır, Osmanlı'da ise başarılı insanın kolundan tutulur ve başarısı daha da ileriye taşınır." Tarihimizde bir insanın aynı anda birçok alanda varlık gösterebildiğini görüyoruz. Yirmi altı yaşında vezir olan bir insan aynı zamanda komutan, şair, hattat ve musikişinas olabilir. Ahmet Cevdet Paşa bunun son büyük örneklerindendir. Hem ordu kumandanı, hem hukukçu, hem tarihçi. Bugün bu kadar farklı alanı aynı zihinde bulundurmak imkânsız görünüyor.

"Sanatın amacı da insanın içindeki cevherin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktır"

Sanata yaklaşımınızı şekillendiren temel mesele nedir?

Sanatın insanın manevi tarafıyla ilgili olduğunu düşünüyorum. Sanat, insanın Rabbine yaklaşabileceği alanlardan biri. Sâd Suresi'nde "Ben güzel şeyleri bana Rabbimi hatırlattığı için severim," ayetinde buyrulduğu gibi.

İnsanların eşit olduğunu söylüyoruz ama bu herkesin her alanda aynı olması demek değil. Bir insan sanatta iyidir, bir başkası başka bir alanda. Bu kabiliyet-

lerle birbirimizi dengeleriz, toplamda eşitiz. İnsanın iç kumaşında bir kabiliyet varsa ve onu ortaya çıkarabiliyorsa orada başarılı olur. Güzellik meselesini de buradan okuyorum. Bütün insanları bir güzellik fikriyle yaratılmıştır. Sanatın amacı da insanın içindeki cevherin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktır. Bunu bazı sanatçılarda çok güçlü biçimde görüyorum. Ressam Muhsin Kut'un evine gittiğimde onda çok ulvi bir şey görmüştüm. Sanat icra eden herkes için aynı şeyi söyleyemem ama bazı insanlarda bunu hissediyorsunuz. Sanatın bir başka önemli tarafı da insanları ortak bir zeminde buluşturmaları. Bana göre ben dindar bir insanım ama daha seküler insanlarla sanat üzerinden iletişim kurabiliyorum. Başka meselelerde duvarlar oluşsa bile sanat ortak bir alan açabilir.

Farklı alanları bir arada düşünebilmek insana nasıl bir bakış kazandırıyor?

Daha geniş ve bütüncül bir bakış kazandırıyor. Dünyanın en büyük arızalarından biri, bütüncül bakmayı bırakmış olmamız. İnsan bir alanın içine kapanınca hem kendisini hem de dünyayı daha dar bir çerçeveden görmeye başlıyor.

Mehmet Genç Hoca bunu şöyle tarif ederdi "Amerika'da başarılı insanın önu açılır, Osmanlı'da ise başarılı insanın kolundan tutulur ve başarısı daha da ileriye taşınır." Tarihimizde bir insanın aynı anda birçok alanda varlık gösterebildiğini görüyoruz. Yirmi altı yaşında vezir olan bir insan aynı zamanda komutan, şair, hattat ve musikişinas olabilir. Ahmet Cevdet Paşa bunun son büyük örneklerindendir. Hem ordu kumandanı, hem hukukçu, hem tarihçi. Bugün bu kadar farklı alanı aynı zihinde bulundurmak imkânsız görünüyor.

Benim çini, ebru, resim, hat, heykel, seramik ve halı gibi alanlarla ilgilenmemin arkasında da bütüncül düşünme var. Bunların hepsi benim mimarlık zihnimin içinde bir yere oturuyor. Türk sanatı denildiğinde halı, kilim ve çini akla geliyor. 16. yüzyıla ait bir Uşak halısı dünya klasmanında en üst düzey işlerden biridir. Dolayısıyla insan hangi mesleği yaparsa yapsın, bu alanlar hakkında en azından temel bir malumata sahip olmalı. Bunun maddi bir karşılığı yok, kültürel bir vazife.

Bütüncül bakışın kazanılması da eğitimle mümkün. Mürebbiyelere ihtiyacımız var. 1910 yılının İstanbul'unda bir bakkalın şiiir konusunda bugün bir edebiyat mezumundan daha fazla bilgi sahibi olabileceğini düşünüyorum. Fuzulî'yi bilirdi. İran'ı gördüce bunun izlerini hâlâ görebiliyorsunuz. Ama bütüncül bakış her şeyi bilmek demek değil. Her şeyi okumamız, her alanın uzmanı olmamız mümkün değil. Asıl mesele farklı alanlar arasındaki ilişkiyi görebilmek. Bir şeyi bütün ayrıntılarıyla biliyorsanız bile ona nasıl bakacağınızı öğreniyorsunuz. Bence bunun insana kazandırdığı en önemli şey de bir fırsat, bir bakış biçimi.

Sanatla uğraşmanın insanın dünyayla kurduğu ilişkiyi değiştirdiğini düşünüyor musunuz?

Kesinlikle. Özellikle dijital çağda sanatın daha da önemli hâle geldiğini düşünüyorum. Dijital dünya kontrol edilemez bir noktaya geldi. Ama sanatla meşgul olmanın bunun panzehirlerinden biri olduğunu düşünüyorum. Herkesi bir şekilde sanatla meşgul kılmak lazım. Bunun büyük bir sanatçı olmakla ilgisi yok. Bir şey üretmek, bir zanaatla uğraşmak, sanat eserine bakmak bile insanın dünyayla ilişkisini değiştiriyor. Eski bir Deniz Kuvvetleri Komutanı'nın kız kardeşi doksanlı yaşlarında Fuat Hoca'dan hat öğrendi ve bir Kur'an-ı Kerim yazdı. Bu çok mucizevi bir şey. Böyle hikâyeleri yaygınlaştırmamız gerekiyor. Sanatın insanın yaşına ve konumuna bakmadan yeni kapılar açabildiğini gösteriyor.

İbrahim Hakkı Yiğit

KÜLTÜR SANAT

ŞERİF MUHİDDİN TARGAN'IN SANAT MİRASI BEYAZIT'TA

RUVEYDA OKUMUŞ
ruveydaokumus@gmail.com

H z. Peygamber'in 37. kuşaktan torunu, ud ve çello virtüözü, bestekar, ressam Şerif Muhiddin Targan'ın nota defterleri, yazmalar, nadir matbu eserler, tablolar, şahsi eşyalar ve sazlarının yer aldığı "Şerif Muhiddin Targan Sergisi", Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi'nde ziyaretçileri ağırlıyor. Sergi, Şerif Muhiddin'in Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ne bağışladığı koleksiyondan seçme eserleri ilk kez topluca görme imkânı sunuyor.

Doğu ile Batı arasında bir virtüöz

Türk müziğinde Batı tekniğini ve virtüöziteyi udu uygulayan en önemli isimlerden biri olarak kabul edilen Şerif Muhiddin'in çocuk yaşta başlayan musiki merakı ve yeteneği ona İstanbul'dan New York'a uzanan sıra dışı bir yaşamın kapılarını aralayacaktı.

Osmanlı Devleti'nin son Mekke emiri ve Evkaf Nazırı Ali Haydar Paşa'nın oğlu olan Şerif Muhiddin, 1908 yılında girdiği Darülfünun'un Hukuk ve Edebiyat Fakültelerinden mezun olmuş, babasının konağındaki meclislerde şekillenen musiki anlayışı geleneksel meşk yöntemi ve modern eğitim usulleriyle geliştirmişti. Ali Rıfat Çağatay'dan repertuar ve ud, Zekâizâde Hâfız Ahmet Efendi'den makam ve usul, Rauf Yekta Bey'den nazariyat dersleri almıştı. Batı müziği ve viyolonsel eğitimini Mösyö Repli ile M. Antoinneadis'in yanında tamamlamıştı. Ud sazında geliştirdiği özgün teknik ve virtüözleşmiş mertebesiyle

çalgının bilinen sınırlarını değiştirmiş başta Mesut Cemil olmak üzere yetiştirdiği öğrenciler ve yenilikçi tavrıyla Türk müziğinde dönüşümün öncülerinden olmuştur.

Şerif Muhiddin Targan

İstanbul'dan New York'a

1924 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne giden Şerif Muhiddin, New York'ta çello ve ud çalarak büyük konserler icra eder. Amerikalı müzik çevrelerinde "udun Paganini'si" olarak hayranlık uyandırır. 1932 yılında Bağdat'a davet edilir. Irak Kraliyet Konservatuarı'nın kurulmasında rol oynar. Burada uzun yıllar ud ve viyolonsel dersleri verir. 1948 yılında Türkiye'ye döner, 1950'de ünlü ses sanatçısı Safiye Ayla ile evlenir. İstanbul Belediye Konservatuarı'nda ud ve icra heyeti hocalığı yapar. Zarif ve mütevazı kişiliğiyle tanınan Şerif Muhiddin 13 Eylül 1967'de İstanbul'da vefat eder. Targan'ın zengin koleksiyonu vasiyeti gereğince eşi Safiye Ayla tarafından 1974'te Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ne bağışlanır.

Fırça ve mızrabın ortak ritmi

Şerif Muhiddin musikîşinaslığının yanı sıra resim sanatıyla da meşgul olmuş çok yönlü bir sanatçıdır. Resim yaparken renklerin dağılımını, ton geçişlerini ve kompozisyon dengesini tipki bir müzik eserinin armoni ve ritim yapısı gibi kurgulamış, resmi ve müziği adeta tek bir potada eritmiştir. Babası Şerif Ali Haydar Paşa gibi resme büyük ilgi duyan Targan, dönemin önde gelen ressamları ve sanat çevreleriyle yakın ilişkiler kurmuştur. Şerifler Köşkü'nde ağırlanan Rus ressam Feldman'dan ilham aldığı düşünülen Şerif Muhiddin, Abdülhak Hâmid, Mehmet Âkif, Leopold Godowsky, Safiye Ayla başta olmak üzere aile ve dost çevresinin portrelerini tuvale taşımıştır. Daha çok portre, peyzaj ve iç mekân (enteriyör) resimleri bilinen empresyonist sanatçının Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki özel koleksiyonunda 18 adet resim defteri, paleti çok sayıda bağımsız karakalem/yağlıboya çalışması bulunuyor. Süleymaniye Kütüphanesi koleksiyonunda Targan'ın "levhalar" bölümüne kayıtlı yağlı

Şerif Muhiddin Targan

Dostları ve sanat çevresi

Şerif Muhiddin'in musiki ve sanat dünyasının yanı sıra dönemin kültür çevresini de yansıtan sergide Şerif Muhiddin'in Tanburi Cemil Bey, Mehmet Âkif Ersoy, Abdülhak Hâmid Tarhan ve Talat Paşa gibi tanınmış simalara dair hatıraların kaydedildiği hususi defterleri, kütüphanelerle derlenen nadir matbu kitaplar ile müzik nazariyatı eserleri yer alıyor. İmzalı kitaplar arasında ise Mehmed Âkif Ersoy'un Targan'a hediye ettiği, "Safahat" nüshası öne çıkıyor. İsmail Hakkı İzmirli vasiyatıyla Targan'ın Çamlıca'daki köşkünde icra edilen haftalık musiki meclisinde tanışan Şerif Muhiddin ile Mehmet Âkif sesler ve mızralarda birleşen derin bir dostluk kurmuştu. Bu dostluk edebiyat ve musikiye karşılıklı beste ve ithaflarla somutlaşmıştı. Safahat'ın yedinci kitabı Gölgeler'i Targan'a ithaf ettiği bilinen Mehmet Âkif kitabın başına "İrfanına, ahlakına, fezailine hayran olduğum Şerif Muhiddin Beyefendi Hazretlerine tekaddüm-i hürmetimdir, 6 Şevval 1336" şeklinde not düşmüştü.

Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca bilen Şerif Muhiddin'in atıcılık ve av sporuna da özel merakı bulunuyordu. Sergide yer alan Osmanlı dönemi kara avcılığı ruhsatı ve Cumhuriyet yıllarında av tezkiresi onun bu merakının disiplinli ve kayıt altına alınmış bir faaliyeti olduğunu göstermektedir. Ancak tutkulu meşgalesini olan avcılık ve atıcılığı eşi Safiye Ayla'ya verdiği bir söz üzerine tamamen bırakmıştı.

Nadide enstrümanlar

Mehmet Âkif Ersoy'un "Şark'ın tek dâhi-i sanatı" olarak nitelendirdiği Şerif Muhiddin Targan, ud icrasındaki ustalığı, besteleri ve resim çalışmalarıyla sanat hayatında özgün bir yer edinmiştir. Sergide bu çok yönlü kimliğin izleri Targan'a ait eserler ve şahsi koleksiyonunda muhafaza edilen özel parçalar üzerinden bir araya getiriyor. Aralarında Manol Usta, Şamlı Yusuf Nahhat, Bağdatlı Ali Türkî ve Gurdıkyan gibi ustaların elinden çıkmış örneklerin bulunduğu beş ud ile bir keman, bir viyolonsel ve enstrüman dolabı, kendi vitrinlerinde teşhir ediliyor. Sedef, abanoz, boynuz, deve kemiği ve ceviz gibi malzemenin işlendiği bu çalgılar, yalnızca bir icracının aletleri değil, 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında İstanbul, Şam ve Bağdat'ta sürdürülen ud yapımçılığının da nadir eserleri olarak kabul ediliyor.

Sergi, Şerif Muhiddin Targan'ın nüfus cüzdanı, muharebe gümüş liyakat madalyası beratı, fotoğrafları, hatıra ve vasiyet defteri, sahne kıyafeti olarak kullanılan siyah frak takım gişi şahsi eşyalarının yanı sıra, kendi ele yazısıyla tuttuğu nota defterleri, dönemin meşhur icracıları ve sairleri tarafından kendisine ithaf edilmiş imzalı nota defterleri ile güfte mecmualarından oluşuyor.

Şerif Muhiddin Targan

GÜVEN ADIGÜZEL
kayipseyyah@gmail.com

Bir ulu şehrin anlattıkları

Tanpınar Bursa'da Zaman şiirinde "fetih günlerinin saf neşesi" tabirini kullanır. Uzun anlamları olan bir hülasa gibi. Tam 700 yıl olmuş güzel Bursa bizim olalı. Takvimler 1326'yı göstermiyor. Biz de o devrin yalnızlığı âdemleri değiliz. Bir sur parçasına bakişlarımızı emanet ediyoruz. Taşlar konuşur mu diye merak edenleri şahitliğe çağırıcasına, lisan-ı münasiple durduğu yerden anlattıkça anlatıyor sanki Bursa. Osman Gazi'nin ukfunda bekleyen şehir, Orhan Gazi'nin vardığı kapı. Fethin on yıllık uzun bekleyleşini düşündükçe zihnimdeki cenk görüntülerinin arasına başka sahneler de karışıyor: akşam yemeğini ateşte pişiren kadın, uyuklayan nöbetçi, geceyi gözetleyen derviş, uzaklara dalmış kumaş tüccarı, eve dönmeyi bekleyen sürgün, çocuklarına su taşıyan adam, ocağını toplayan demirci, mışıl mışıl uyuyan bebek... Tarihlin büyük anlatımının yanında günlük hayatın olağan rutinleri. Saltanat kapısını açan tarih, kapının ardındaki hayatların da tarihidir.

Ulu Şehir kapılarını açmaya hazırlanırken, biz bir otobüsün içindediz. Bursa neden güzel, onu tarihe mühürleyen yedi asırlık yolculuğu bize ne söylüyor? Bu soruların peşinde ama şehrin anlattıklarıyla aynı yerdeyiz. Bursa, Osman Gazi ve kılıç erlerinin ilk rüyası. Orhan Gazi'nin nazlı gelini, uçların incisi. Surlarına ateş kusanıdan, yollarını kam deryası eylemeden, mukimlerine kılıç işiürmeden, çehresine yaralar açmadan, o tertemiz yüziyle Osmanoglu'na yar olsun diye kapisında yıllarca usul usul beklemleri yetmezmiş gibi, cam suyunu temin etmek için kendi canlarından aziz bilmişler bu şehri. İşte çınarın en yeşil yaprağı olmasının hikâyesi de böylelikle çınarın gövdesine kazınarak yedi asır sonrasına erişmiş. Bursa'ya bakıp bunları görmenin çiçeği.

Yedi asırlık bir hatıra

Orhan Gazi'nin, 1322'de Bursa'yı kuşatmak üzere ordusuyla surların önüne gelisini anlatan bir minyatürüne yeriyor. Kılıç sesleri yerine şenlikli bir bayram havasını duymanın eşliğindeymi. Fütühat için seferine değil de, hayırlı bir iş için naz evine giden gelin alayı gibi anlatılmış mu muhasara yürüyüşü. Tasvirdeki alay başta Orhan Bey, gelin ise elbette Bursa. Muhasara ayalına bakarken gelin almaya gidilen bir yolculuk tasviri görkek tamamen benim tahayyülüm belki. Ama onu incitmemek için yıllarca bekleyen de Âl-i Osman.

Fetih güzergahını izleyerek bu ulu şehri adımlamanın duygusunu şöyle tarif edebilirim; Bursa'nın içindiyim ama Bursa'ya yaklaşıyorum. Hissettığım tam olarak bu. Yeniden tanıdığım Bursa'ya, artık ne nazarla bakacağımı bilmenin pesindiyim. Babasultan'daki suyu, Söğüt'teki nöbeti, Kuyulu Mescid'in bahçesindeki çiçeği, Edebali zaviyesindeki tabiri, çınarın devlet ömrünü ve Ertuğrul'un uykusunu heybeme atıyorum. Aynı cümlemin yedi asırlık anlamları bunlar.

Bir otobüsün içinde, zamanı kurmacı olarak gilingirler gibi, tarihin arşa doğru yükselen böyle parıltılı anlarını tecrübe etmek üzere yedi yüzyıllık bir hatıranın Bursa'sındayız. Vaktin ortasında ikamet eden keşşafıardan el almışçasına sükûnet doluyor. Yirminci yüzyılın ruhunu taşıyan bir grup edebiyatçının gözünden, zamana yolculuk değilse bile, zamanın içindeki anlamlara doğru olağanüstü keşifler bunlar. Rota yeniden oluşturulurken, aklımdan geçen tek şey: Bursa'nın içindiyim, Bursa'ya yaklaşıyorum.

SİNEMA

Emrah Ağuş

“YAZMA MOTİVASİYONUM; HAYATI VE KENDİMİ ANLAMAKLA ALÂKALI”

HÜSNÂ KÖŞGER
husna.kosger@gmail.com

Tabii platformuna hazırlanmış olduğu Yardımcı Oyuncu ve Muhabir dizileriyle ses getiren yönetmen ve senarist Emrah Ağuş, yazma motivasyonu için, “Temelde yazma motivasyonum; hayatı ve kendimi anlamakla alakalı. Bu karmaşanın bir yerinden tutup kendimce bir çözüm arama arayışından çıkan bir şey yazmak, benim için.” diyor. Dijital platformlarda, televizyonlarda izlediğimiz işlerden daha farklı öyküleri bulabiliyoruz. Alışlagelmis konuların dışında ilerleyen bu diziler, özgün işler izlemek isteyenler için birçok alternatif sunuyor. Tabii platformunda yer alan Yardımcı Oyuncu ile Muhabir, o dizilerden sadece ikisi. İki farklı sektörün mutfağına odaklanıp adeta bir belgesel niteliği taşıyan bu diziler, yönetmen ve senarist Emrah Ağuş’un imzasını taşıyor. Aynı zamanda sinemada da başarılı işlere imza atan Ağuş, yazıp üretme süreciyle ilgili, “Günde ortalama 5 sayfa yazan bir insanım. Bu yazdığım şeylerin hiçbir tanesinden, bir gün bir hikâye çıkacak mı çıkmayacak mı bilmiyorum. Bazısı günlük gibi bazıları tamamen hiçbir hikâyeye dönüşmeyecek, benim için terapi.” tanımını yapıyor.

Emrah Ağuş ve Hüsnâ Köşger

İşin sadece yöneten değil aynı zamanda yazar tarafındasınız. Hayallerinizi kâğıda dökerken, öncelediğiniz ilk disiplin ne oluyor?

Benim için her zaman hikâye ve karakter daha önemli ve merkezli. Dolayısıyla günlük hayatın içinde de, yazdığımız iki işte de genelde bu çatışmalar üzerine bir hikâye kuruyoruz. Ama dediğim gibi ben daha sık yönetmeyi seviyorum. Yazma meselesini aslında birazcık, kendimi anlamakla ilişkilendiriyorum. Yani biraz hayatı da yazarken algılıyorum, o karakterleri de yazarken çözüyorum ve anlamlandırıyorum. Dolayısıyla temelde yazma motivasyonum; hayatı ve kendimi anlamakla alakalı. Bu karmaşanın bir yerinden tutup kendime bir çözüm arama arayışından çıkan bir şey yazmak, benim için. Günlük hayatımda da aşağı yukarı, her sabah 4-5 sayfa yazı yazan biriyim. Bu benim kendi içimde yazmakla alakalı tuttuğum bir disiplin ama hikâye özelinde mutlaka salt gülelim ya da salt ağlayalım diye bir şey değil. Mutlaka seyrininin aklına nüfus etmesini istediğim bir mesajı, bir cümlesi olan hikâyeler yazmaya gayret ediyorum. Ya da çektiğim işlerde de senaryo okurken seçtiğim, bir şey söylüyor olması oluyor. Ve bu da genellikle topluma, hayatla, insanla alakalı olmalı, birtakım önermeleri olmalı... Benim de bu köşelerden çıkmamakla alakalı bir disiplinim oluyor tabii ki.

“Yazmak, benim için bir terapi”

Yazmak eylemi kimileri için; yaşamak isteyip de yaşayamadıkların, söylemek isteyip de söyleyemediklerini hayali bir karaktere yaşatmak, kimileri içinse bir terapi şekli. Sizin durumunuzda, yazmak eylemi hangisini temsil ediyor?

Dediğim gibi aşağı yukarı günde ortalama 5 sayfa yazan bir insanım. Bu yazdığım şeylerin hiçbir tanesinden, bir gün bir hikâye çıkacak mı çıkmayacak mı bilmiyorum. Bazısı günlük gibi bazıları tamamen hiçbir hikâyeye dönüşmeyecek, benim için terapi. Ama hikâye üretirken de hayatın içerisinde benim için adaletsiz, tutarsız gözükse, zaten kendiliğinden bir çatışması olan -ki hayatın kendisinin de öyle bir tarafı var. Nereye baksanız bir çatışmayı görebiliyorsunuz ve benim o sırada amacım; hangisini anlatmak istediğim ya da hangisi özelinde, küçük bir yerden başlayıp bunu hayatın birçok alanına uyarlamak, oradan bir şey değiştirmek ve hayatı anlamak oluyor. Bu aynı zamanda, terapi gibi oluyor benim için.

Hem sinema hem TV ve dijital platformlarda başarılı projelere imza attınız. Sizinle ilgili yorumlar; hikâye odaklı bir anlatım diline sahip olduğunuz şeklinde. Peki, siz kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

O yorumlara katılıyorum. (Gülüyor) Herkes birazcık izlemeyi sevdiği işleri üretmeye, yazmaya veya çekmeye daha yatkın oluyor. Dolayısıyla, benim de izlemeyi ve tüketmeyi sevdiğim işler de genelde böyle. Her zaman da izlediğim bir projede, temelde bize ne anlatıyor diye soruyorum. Yani kimin oynadığından, nerede çekildiğinden, kimin işi olduğundan bağımsızca... Hikâye odaklıyım. O yüzden çektiğim işlerde de zaten bunu oyuncu kadrosuyla vesairesi görebilirsiniz. Ben daha çok orada, hikâye odaklı çalışmayı seven biriyim. Önemli olan karakter ve hikâye olduğunun düşünüyorum.

Sinemaya olan tutkunuzu ilk nasıl fark ettiniz?

Galiba çocukken. Herkesin böyle vardır; çocukken sinema salonunda ilk defa izlediği bir film. 90’larda çocuk olan biri için bu, çok daha önemli bir şeydi. Yani sinemada gittiğin ilk filmi

hatırladın. Oradan çıktığımda, bunun bende çok fazla kaldığını hissettim. Sanırım ilk olarak; arkadaşlarımla ertesi gün konuşurken onların filmi çoktan unuttuğunu ama benim halâ, o film hakkında konuşmak istediğimi ya da o filmdeki bir karakteri kafamda yaşadığımı ve birkaç gün, bunun etkisinden çıkamadığımı fark etmemle oldu. Ama bunun bir meslek olarak yapılabileceği fikri çok sonradan belki lise yıllarıma falan dayanıyor. Ki orada da hakikaten hatırı sayılır, ismini hatırlayamadığım, teşekkür edeceğim bazı hocalarım var. Sevdiğiniz işleri mesleğe çevirebilirseniz, orada daha başarılı olursunuz gibi birtakım önerilerle bulunanlar vardı. Benim sevdiğim şeyler de genelde hikâye anlatmak, filmler falandı. Herkes benden mühendis vs. olmamı beklerken benim hazır ettiğim şey buydu ve lise yıllarımda, bunun bir meslek olarak yapılabileceğini anlayabildim. Oraya yönelmek istedim.

“Anlattığımız hikâyenin, mesleğin erbabları tarafından sahiplenilmesi hoşuma gidiyor”

Tabii platformuna iki cesur işle giriş yaptınız: Yardımcı Oyuncu ve Muhabir... İkisi de bir sektörün mutfağına odaklanıp mizahi bir dille eleştiriyor. Gelen tepkiler, beklediğiniz gibi mi oldu?

Sektör içerisindeki çok fazla insandan hikâyenin gerçekçiliğini veya kendi kendilerini hikâyede buldukları, kendi tanıdıkları ve çevrelerini bu hikâyenin içerisinde çok net bir şekilde gördüklerine dair çok olumlu yorumlar aldık. Bunlar, benim için sevindirici şeylerdi. Özellikle gerçekçilikleri ya da çok ince detaylarla alakalı. Bu anlamda iki işin de muhatabını bulduğuna, gelen yorumlardan ve tepkilerden anlıyorum. Tabii ki bugün Total grubu diye tabir ettiğimiz seyrine bu anlamda geçmesi birazcık zor, alışıldık anlatım biçimi dışında işler. Onları da seviyorum, seven sevmeyen herkesin eleştirisine saygım var. Ama tabii ki; orada anlattığımız hikâyenin, mesleğin erbabları tarafından sahiplenilmesi hoşuma giden bir şey.

Yardımcı Oyuncu; figürasyon olarak da bilinen yardımcı oyuncuların öyküsünü anlatıyor. Aslında bir noktada, bu sektöre girmek isteyenler için realist bir anlatım diline sahip. Bu durumu öyküleme fikri nasıl oluştu?

15 yıldır setlerdeyim; en küçük reji asistanlığından başlayıp yönetmenliğe ve yazarlığa doğru giden bir hikâyem var. Bu en başta, kendi gözümünden anlatmayı düşündüğüm bir öyküyüdü. Bir reji asistanının gözünden anlatmayı düşündüm, kendi yaşadıklarım ve setteki yardımcı oyuncuların hikâyesi hep ayrı bir hikâye olarak kafamın bir yerinde vardı. Sonra bu ikisini birleştirmek istedim ve onların (yardımcı oyuncuların) gözünden anlatmak, daha iyi geldi. Çünkü ben kendimi bir karakter olarak pozisyonlandırsam da sonuç olarak, işlerin aşağı yukarı nasıl işlediğini bilen biriydim. Ama o gün sette gelen bir yardımcı oyuncu tarafından yani sokaktaki adam gibi setlere, dışardan bakan biri olarak konumlandırıldığında, -ki Murat da sete o gün gelen bir karakter bu şekilde başladığında hikâye, seyirciyi daha çabuk kendi yanına alıyor ve bu durum da benim çok daha fazla çatışmayı ve ironiyi, Murat’ın gözünden daha rahat anlatmamı sağlıyordu.

“Gözüküttüğü 3 saniyenin hayatını değiştireceğine inananların hikâyesi, anlatılmaya değerdi”

Murat gibi bir karakterin gözünden sektör eleştirisi yapmak, sektörün perde arkasını anlatmak çok daha eğlenceli bir fikirdi. Yani kamera arkasında saatlerce

bekleyip kamera önünde 3 saniye gözüken ve o 3 saniyenin, her şeyi rağmen hayatını değiştireceğini düşünen o insanlar, anlatılmaya değer bir hikâyeydi. Aslında Murat’la başlayıp sektör çalışanlarının da halini görüyorsunuz; kostüm asistanı, yönetmen, reji asistanı... Yapımcı ve oyuncu ilişkisine dair bir bölüm var mesela. Ya da karakterimizin temas ettiği ekiplerden insanların öyküleri var. O yüzden bu hikâyenin de hem kamera arkası ekipler hem yardımcı oyuncular hem de bazı rahatsız ettiğimiz yapımcılar tarafından ilgiyle takip edilmesi, hoşumuza gitti.

“Gerçekte işleyen medya imparatorluğuyla okullarda anlatılan aynı değil”

Muhabir’de de habercilik mesleğine yöneliyorsunuz... Muhabir -özellikle alanı olan habercilik sektöründe- büyük ses getirdi. Projeyi hazırlarken, kaynağınız neydi? Haber merkezlerinin dünyasını, bu kadar gerçekçi anlatmayı nasıl başardınız?

Belki biraz ukalalık olacak ama gözlem gücüne güveniyorum. Zaten bu işleri yapan insanlardansanız, temelde gözlem gücünüzün iyi olması gerekiyor. Onun dışında habercilik sektörü ile alakalı şahsi tecrübem, üniversite yıllarımdan televizyon kanalında yaptığım bir aylık stajdan ibaret. Ama orada da çok fazla insana temas ettim, çünkü stajyer olduğum için kanalımla her tarafına şursuzca dan-dun girip çıkabiliyordum. (Gülüyor) Aynı zamanda okula da devam ediyordum. Okulda anlatılan medya okur yazırlığının, gerçek hayatıdaki seyrini gördüğümdeki yaşadığım problemli o “Aa! Burada bir problem var.” dedim. Yani gerçekte işleyen medya imparatorluğu, bize okullarda anlatılan gibi değil aslında. Yani oradaki insanların o haberleri yaparken sahip oldukları güdü, bizim kitaplarda okuduğumuz gibi değil. Şimdi internet gazeteleri, bağımsız medya adı altında elli bin tane yer çıktı.

“Derdi olan bir şeyi, başarılı şekilde anlattığınızı düşünüyorsunuz”

Şimdi burada bir çatışma var. Bir yandan da evlerinde bu haberleri birebir gerçek olarak okuyan, izleyen, o şekilde tüketen ve o haberleri, o şekilde yine de yapmaya çalışan insanlar var. Bu denklemleri nasıl anlatmak gerekiyor diye düşününce; çok yakın bir arkadaşımın şahsi tecrübeleriyle beraber yazdığımız bir hikâye oldu. Sektör muhatapları çok sevdi, oradaki muhabirler karakterlerin her birinin kendi hayatlarında karşılığı olduğunu söyledikleri zaman, çok mutlu oluyoruz. Belki belgesel niteliğinde değil ama mesajı, derdi olan bir şeyi başarılı bir şekilde anlattığımızı düşünüyoruz.

“Yardımcı Oyuncu ve Muhabir’in ikinci sezon hikâyeleri hazır”

Aslında iki proje de salt güldürmeyi değil, düşündürmeyi amaçlıyor. Belgesel niteliğinde de diyebiliriz... Peki yeni sezonları gelecek mi?

Kanal tarafıyla yeni sezonları konusunda görüşüyoruz. Üçünde de temel mesele benim için aynı: bakmak, seçmek ve gördüğüm şeyi yeniden kurmak.

“Merkezde resim var...”

Hem fotoğrafçı hem ressam hem de sanat yönetmeni olarak yaşamınızı sürdürüyorsunuz. Bu eylemlerin ortak noktası nedir size sizin için?

Fotoğraf, resim ve sanat yönetmenliği birbirinden farklı alanlar gibi görünse de benim için birbirlerinden kopuk şeylerdir. Aslında merkezde resim var. Fotoğraf, ışık, kompozisyon, perspektif ve kadraj gibi birçok şeyi resimden öğrendi; sinema da hem resimden hem fotoğrafıdan beslendi. Benim için resim bu alanların en kişisel olanı. Fotoğrafta bu bakış kadraja dönüşüyor. Sanat yönetmenliğinde ise bir senaryo ve başkasının hayal dünyasını görsel bir dünyaya dönüştürüyorum; mekânı, renkleri, dokuyu, eşyaları ve atmosferi kuruyorum. Yani orada yal-

KÜLTÜR SANAT

“KENDİ COĞRAFYA-MIZIN GÖRSEL HAFİZA-SINI YETERİNCE DİKKATE ALMIYORUZ”

ALİ DEMİRTAŞ

alidemirtas.iletisim@gmail.com

Hem bir sanat yönetmeni hem bir ressam hem de bir fotoğrafçı olarak sanat üretim yolculuğuna yoğun bir şekilde devam eden Vahhab Ayhan, Litros Sanat Gazetesi’nin yeni sayısında konduğumuz olarak sorularımızı içtenlikle yanıtladı. Kendisiyle çalışmalarına ve sanata dair keyifli bir sohbet gerçekleştirdik. Söleşimize geçmeden önce onu daha yakından tanıyalım: “İstanbul ve Bursa’da yaşıyorum. Zamanımın büyük bölümümü Tarlabasi’ndeki Adam Mickiewicz Müzesi’nin civarında tenha bir yerde bulunan atölyemde geçiriyorum. Gerçi geceleri ateş yakan şairler yok ama yine de şairin anısının yarattığı hoş bir ambiyansın içindeyim.”

“Mesele bir sonuca ulaşmak değil”

Sanat sizin için ne demek, sanatın sizdeki karşılığı nedir?

Eski tanımlarıma baktım. Bazılarına “Ne tuhaf düşümlüüm” diyorum. Nence bunda kötü bir şey yok. Hatta yarın bugün söylediklerim için de aynısını söylemek isterim. Bunun bir ilerleme ya da gelişim çizgisi olarak görülmesini istemem. Çünkü benim için düşünmek, sürekli ileriye gitmek değil; bazen aynı yere dönüp başka bir yerden bakabilmek... Mesele bir sonuca ulaşmak ya da kendimi yenilemek değil, bakışımı yeniden kurmak. Aslında sanatın kesin bir tanımını bulmaya çalışmıyorum; sanat hakkında kurduğum cümleleri sürekli sınıyorum. Bir düşüncenin peşinden gidiyor, sonra onun sınırlarını görmeye çalışıyorum. Bazen aynı yere dönüyor, bazen başka bir yerden bakıyorum ve her seferinde daha önce gördüğüm bir ihtimal ortaya çıkıyor. Bu yüzden sanatı tek bir cümleyle tanımlamak bana zor geliyor. Çünkü “Sanat budur” dediğim anda başka bir ihtimali dışarıda bırakıyorum. Belki yapılması gereken, tek bir pencereden bakmak yerine bütün pencereleri bir arada görebilmek. Benim işlerim de biraz böyle: üst üste yığılmış katmanlardan oluşan ama sonunda bir bütün hâline gelen bir yapı.

“Merkezde resim var...”

Hem fotoğrafçı hem ressam hem de sanat yönetmeni olarak yaşamınızı sürdürüyorsunuz. Bu eylemlerin ortak noktası nedir size sizin için?

Fotoğraf, resim ve sanat yönetmenliği birbirinden farklı alanlar gibi görünse de benim için birbirlerinden kopuk şeylerdir. Aslında merkezde resim var. Fotoğraf, ışık, kompozisyon, perspektif ve kadraj gibi birçok şeyi resimden öğrendi; sinema da hem resimden hem fotoğrafıdan beslendi. Benim için resim bu alanların en kişisel olanı. Fotoğrafta bu bakış kadraja dönüşüyor. Sanat yönetmenliğinde ise bir senaryo ve başkasının hayal dünyasını görsel bir dünyaya dönüştürüyorum; mekânı, renkleri, dokuyu, eşyaları ve atmosferi kuruyorum. Yani orada yal-

“Sanatçı bir telefon markası değil”

Türkiye çağdaş sanat ortamı içerisinde sorunlu olarak görüldünüz konular var mı?

Elbette var. Bence sorunlardan biri, sanat eserinin kendi niteliğinden çok, sanat dünyasının ondan beklediği şeyler üzerinden değerlendirilmesi. Sanatçıdan sürekli yeni bir şey üretmesi, değişmesi, görünür olması ve kendisi hakkında bir hikâye kurması bekleniyor. Oysa aynı mesele üzerinde yıllarca çalışmak, tekrar etmek ve derinleşmek de bir üretim biçimi. Bazen eserin kendisinden çok sanatçının kariyeri, görünürlüğü, hangi sergide yer aldığı ya da kimlerle ünsiyet kurduğu konuşuluyor. Batı’daki güncel sanat tartışmalarının Türkiye’deki işlere doğrudan ölçü olarak uygulanması da başka bir sorun. Kendi coğrafyamızın görsel hafızasını ve üretim biçimlerini yeterince dikkate almıyoruz. Oysa sanatın susmaya, beklemeye, tekrar etmeye ve kendi zamanını bulmaya da ihtiyacı var. Bir sanatçının her sergide kendini yeniden icat etmesi gerekmiyor. Sanatçı bir telefon markası değil.

Kendi çektiğiniz fotoğrafların konusu ne oluyor genelde? Nasıl fotoğraflar çekmekten hoşlanıyorsunuz?

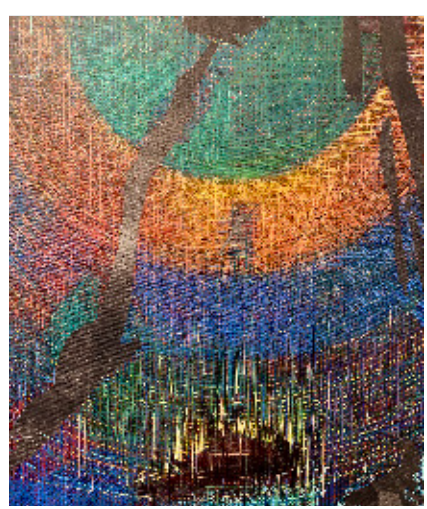
Fotoğrafta belirli bir konuya bağlı değilim. Karşıma çıkan ve beni durduran şeyleri fotoğraflıyorum. Bazen bir insan, bazen bir mekân, bazen de kimse olmamış gibi küçük bir nesne olabiliyor. Özellikle böyle küçük ve sıradan şeylerle ilgileniyorum. Fotoğrafımı çekerken de baktığım fazla belli etmemeye çalışıyorum. Hatta nesneye bile kendinizi fazla hissettirmemeniz gerektiğini düşünüyorum. Çünkü müdahale ettiğiniz anda, fotoğrafın

ipliği bükmek ve örnek için kullanılan geleneksel bir yöntem. Ben de bu hareketi tuvale taşıdım. Çok ince fırçalarla, neredeyse dikış ipliği inceliğinde çizgiler çizerek tuvali adeta dokur gibi çalışıyorum. Bir dönem bu yaklaşıma “Teşizm” olarak da adlandırdım. Ama bugün benim için asıl mesele tekniğin adı değil; çizginin kendisi ve çizginin tekrar yoluyla zamanla kurduğu ilişki. Çünkü bir çizgiyi tekrar tekrar üretmek, yalnızca bir yüzey oluşturmak değil, zamanı da yüzeyin içine taşımak demek. Çizgi ve ip benim için belli bir topluma ya da kültüre ait semboller değil. Geometri gibi, insanlığın ortak hafızasında ve pratiğinde bulunan temel biçimler. Ben de çok basit ve herkesin bildiği bu biçimlerden yola çıkarak, çizgiyi ve tekrar aracılığıyla kendi yüzeyimi ve kendi görsel gramerimi oluşturmaya çalışıyorum.

“Beni durduran şeyleri fotoğraflıyorum”

Kendi çektiğiniz fotoğrafların konusu ne oluyor genelde? Nasıl fotoğraflar çekmekten hoşlanıyorsunuz?

Fotoğrafta belirli bir konuya bağlı değilim. Karşıma çıkan ve beni durduran şeyleri fotoğraflıyorum. Bazen bir insan, bazen bir mekân, bazen de kimse olmamış gibi küçük bir nesne olabiliyor. Özellikle böyle küçük ve sıradan şeylerle ilgileniyorum. Fotoğrafımı çekerken de baktığım fazla belli etmemeye çalışıyorum. Hatta nesneye bile kendinizi fazla hissettirmemeniz gerektiğini düşünüyorum. Çünkü müdahale ettiğiniz anda, fotoğrafın

Vahhab Ayhan

Sanat yönetmeni, ressam ve fotoğrafçı Vahhab Ayhan: “Batı’daki güncel sanat tartışmalarının Türkiye’deki işlere doğrudan ölçü olarak uygulanması bir sorun. Kendi coğrafyamızın görsel hafızasını ve üretim biçimlerini yeterince dikkate almıyoruz. Oysa sanatın susmaya, beklemeye, tekrar etmeye ve kendi zamanını bulmaya da ihtiyacı var. Bir sanatçının her sergide kendini yeniden icat etmesi gerekmiyor.”

“Asıl mesele manipülasyon değil; niyet”

Fotoğrafta manipülasyona ve dijital dokunuş olaylarına nasıl bakıyorsunuz bir fotoğrafçı olarak?

Bu soru bana biraz politik bir soru gibi geldi. Çünkü fotoğrafın tarihi aynı zamanda manipülasyonun da tarihi. Fotoğrafi manipüle etmek için dijital müdahaleye gerek yok; kamerayı elinize aldığınız anda bir seçim yaparsınız. Neyi göstereceğinize, neyi kadrajın dışında bırakacağınıza karar verirsiniz. Hatta bazen fotoğrafta olmayan, fotoğraftaki kadar önemliler. Benim için asıl mesele manipülasyonun olup olmaması değil, niyet. Fotoğrafçı bu seçimi neden yaptı? İzleyiciyi neye bakmaya, neyi görmemeye yönlendiriyor? Gökyüzünü Photoshop’la değiştirmekle kamerayı iki metre sağa koymak teknik olarak farklı görünse de ikisi de görüntünün anlamını değiştirebilir. Bu yüzden manipülasyon Photoshop’la ya da yapay zekâyla başlamadı. Manipülasyon, kameranın nereye konduğu anda başlıyor. Yapay zekâ sadece bu eski meselenin bugün daha görünür hâle gelmesini sağladı. Yani manipülasyon hep vardı. Bize gösterilmeyen kamera arka planında gizli.

“Türkiye’de dekor anlayışı henüz tam oturmadı”

Bir filmi izlerken bir sanat yönetmeni olarak; zorlandığınız ya da rahatsız olduğunuz anlar oluyor mu?

Evet, oluyor. Özellikle Türkiye’de dekor anlayışının henüz tam oturmadığını düşünüyorum. Örneğin elektrik, su, doğal gaz faturasını ödemekte zorlanan bir berber ustasının evine giriyorsunuz; duvarlarda her yerde kalın çerçeveli tablolar var. Oysa bir sanat koleksiyonunun evinde bile bazen bu kadar çerçeve görmesiniz. Dekor bazen karakteri anlatmak yerine, “burada bir şeyler var” demek ve beyaz zeminde ışık-gölgeyle derinlik yaratamayan görüntü

yönetmenin kadrajını doldurmak için kullanılıyor. Dönem işlerinde de her şeyin kahverengiyeye dönüşmesi çok yaygın. Sanki renk paleti dönemi anlatmanın en kolay yoluymuş gibi kullanılıyor. Eskitme için kullanılan pazıralman, yani ceviz kabuğu neredeyse her şeyde kullanılıyor. Ben de kullanıyorum. Çünkü yıllardır yapıp yönetmenlere böyle bir anlayış dayatılmış. Kahverenginin dışındaki her şey yeni kabul ediliyor.

“Kendi yaşamlarına odaklanmalarını söylerim”

Genç sanatçılara neler söylemek istersiniz?

Genç sanatçılara öncelikle kendilerine ve kendi yaşamlarına odaklanmalarını söylerim. İlgilendikleri her konunun evveliyatına baksınlar ama mümkün olduğunca kendilerine ait olanın peşinden gitsinler. Çünkü sanatçı için en değerli şeylerden biri, yaptığı işle kendi hayatı arasında gerçek bir bağ kurabilmek. David Lynch’in resimlerini anlatırken çokukken arkadaşlarıyla bahçede oynadığı şeylerden söz etmesi ya da Anselm Kiefer’in ahırından samandan bahsetmesi gibi. Bunlar çok basit ve kişisel şeyler ama tam da bu yüzden değerli. Başka yerlerde kalın cevaplar aramak yerine, kendi hayatlarında neyin onları durdurduğuna ve neyin ilgilendiğini çektiğine bakmalarını öneririm.

RABİA BULUT
bitrabiag@gmail.com

Bir Kapı Binbir Hikâye

Yaşamın içinde binbir yol var. İnsanların sayısı kadar çoğalan, çeşitlenen, kimi zaman kesişen yollar... Her yol kendine has bir rota çiziyor. Her yolun bir hikâyesi, her hikâyenin de bir evi oluyor. O evin harcı, içinde yaşanan hayatın mahiyetine göre yoğruluyor. Bir evi ev yapan unsurlardan biri de kapısı. Her kapı, o evin mahremine, içindeki hayata açılıyor. Evin örfü, âdeti, geleneği, kıscacı orada yaşayanlar kapısına da yansıyor. Böylece kapıların kendine özgü bir dili oluyor.

Üstelik kapıların anlattıkları, ardında sakladıkları hayatla sınırlı değil. Kapının somut varlığının yanı sıra soyut anlamda da binbir karşılığı var. Eşikte beklemek, kapı kulu olmak, kapı kapı dolaşmak, bir kapı aralamak... Günlük hayatta sıkça kullandığımız bu ifadeler, kapının hayatımızda ne kadar geniş bir yer tuttuğunu gösteriyor. Kimi zaman başlangıcın, kimi zaman bitişin; kimi zaman kavuşmanın, kimi zaman da ayrılığın yeri oluyor kapılar. Bir yandan içerisiyle dışarısını ayırırken diğer yandan iki dünya arasında bağ kuruyor. Belki de bu yüzden yeni bir dönemin başlangıcını anlatırken de kapılardan söz ediyoruz.

Sonbahar ayları, kültür sanat hayatının canlandığı bir dönem. Tiyatrolar, müzeler, kültür sanat merkezleri yeni sezona kapılarını açıyor. Bir bakıma kültür sanat insanlarının yazı geliyor. Dışarıda yağmur yağıyor, hava soğuyor. Ama salonlar tiyatroseverlerle, müzikseverlerle, sanatseverlerle

doluyor. Mekanları ve insanların üretmenin, paylaşmanın, bir araya gelmenin sevinci kaplıyor. Kapıdan yaz mevsiminin ardından başka kapılar açılıyor anlayacağınız.

Esenler'de de yeni kültür sanat sezonunun kapıları bu yıl "Sezai Karakoç Kültür Sanat Sezonu" adıyla açıldı. Açık havada gerçekleştirilen etkinlikler yerini salon buluşmalarına bırakırken şehirde kültür sanatın hareketliliği devam ediyor. Salonlar yeniden insanlarla doluyor, sanatçılarla izleyiciler bir araya geliyor. Her yeni sezon, yeni hikâyelerin ve karşılaşmaların da başlangıcı oluyor.

Kültür sanat sezonunun açılışından söz ederken kapıların kendisini de düşünmeden edemiyor insan. Edebiyattan sinemaya pek çok alanda karşımıza çıkıyor. Somut bir nesne olarak baktığımızda ise mimarinin, sanatın ve günlük hayatın izlerini taşıyor. Üstelik her coğrafyada başka bir anlam kazanıyor. Bir yerde mahremiyetin sınırını çizerken başka bir yerde geçmişin hatırasını, bir başka yerde inancın izlerini taşıyor. Kapılara bakarak bir toplumun yaşam biçimini, estetik anlayışını, kültürünü ve hafızasını okumak mümkün.

Peki, bir kapı bize ne kadar şey anlatabilir? Binbir anlamı barındıran kapının dünyasında kaybolmadan Osmanlı'dan Filistin'e, Fas'tan Japonya'ya uzanan küçük bir yolculuğa çıkalım. Bakalım, kapılar bize neler anlatacak?

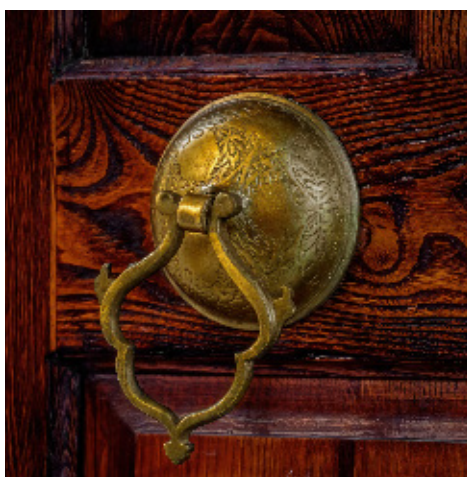
Osmanlı'da mahremiyetin, Filistin'de hafızanın, Fas'ta renklerin, Japonya'da kutsallığın izlerini taşıyor kapılar. Her coğrafyada başka bir anlam kazanan bu mimari unsurlar, bize yalnızca ardındaki hayatı değil, ait oldukları kültürü de anlatıyor.

Tokmaklar: Osmanlı'da Kapı

Osmanlı'da kapılar evin sokakla, dolayısıyla dış dünya ile kurduğu ilişkinin bir parçasıydı. Kapının ardında aile hayatı, önünde ise sokagın hareketliliği vardı. İkisi arasındaki sınır, aynı zamanda Osmanlı toplumunun mahremiyet anlayışına dair izler taşıyordu.

Bu anlayışın izlerini kapıların biçiminde ve ayrıntılarında da görmek mümkün. Osmanlı konut mimarisinde kullanılan malzemeler ve süslemeler bölgeden bölgeye farklılık gösteriyordu. Ahşap kapılar, demir kuşaklar, işlemeli halkalar ve tokmaklarla tamamlanıyordu. Özellikle kapı tokmakları, Osmanlı maden işçiliğinin estetik örnekleri arasında yer alıyordu. Anadolu'daki bazı Osmanlı dönem evlerinde farklı büyüklükte ve seslerde tokmakların kullanıldığı aktarılıyor. Yaygın anlatılara göre kalın ses çıkaran tokmak erkek, ince ses çıkaran tokmak ise kadın misafirler tarafından kullanılıyordu. Böylece ev halkı, kapıyı açmadan önce gelen kişinin kadın mı erkek mi olduğuna dair fikir edinebiliyor, karşılaşmasını buna göre hazırlayabiliyordu. Hatta bazı yörelerde çocuklara ayrılmış üçüncü bir tokmaktan da söz ediliyor. Elbette bu uygulamayı bütün Osmanlı evlerine genellemek doğru olmaz. Yine de kapı tokmaklarının, evin mahremiyetini gözeten günlük alışkanlıklarla nasıl ilişkilendirildiğini göstermesi bakımından dikkat çekici.

Anahtar: Filistin'in Kapıları

Her kapının bir anahtarı var. Peki, artık yerinde olmayan bir kapının anahtarı ne işe yarar? Filistin'de bu sorunun karşılığı, bir evin kapısını açmaktan çok daha fazlasını anlatıyor. Çünkü burada anahtar, geride bırakılan evlerin, yarım kalan hayatların ve kuşaktan kuşağa aktarılan hafızanın sembolü. Bu sembolün ardında, Filistin tarihinin en acı dönemlerinden biri bulunuyor. 1948 yılında yaşanan ve Filistinlilerin Nekbe (Büyük Fela-ke) olarak adlandırdığı süreçte yüz binlerce Filistinli evlerinden ve topraklarından ayrılmak zorunda kaldı. Yerinden edilen ailelerin bir kısmı, bir gün geri dönecekleri düşünceyle evlerinin anahtarlarını da yanlarına aldı. Ancak birçoğu için o dönüş gerçekleşmedi. Evler geride kaldı, kapılar kapandı. Anahtarlar ise saklanmaya devam etti.

Zaman geçtikçe anahtarların anlamı da değişti. Yıllar içinde bu anahtarlar, Filistin halkının kolektif hafızasında önemli bir yer edindi. Kimi aileler evlerinin anahtarlarını sonraki kuşaklara aktardı. Kimi zaman bir duvarda, kimi zaman bir resimde, kimi zaman da bir gösteride karşımıza çıkan anahtar figürü, geri dönüş arzusunun sembollerinden biri hâline geldi.

Düşünün, hiç görmediğiniz bir evin anahtarını saklıyorsunuz. Belki o ev artık yok, belki kapısı değişti, belki de yerinde bambaşka bir yapı var. Ama anahtar hâlâ orada. Bir zamanlar o evde yaşamış hayatın hatırasını taşıyor.

İşte Filistin'de kapı ile anahtarın ilişkisi tam da burada başka bir anlam kazanıyor. Kapı geride bırakılan evi, anahtar ise o evle koparılmak istenmeyen bağı hatırlatıyor.

Kutsal: Japonya'nın Kapıları

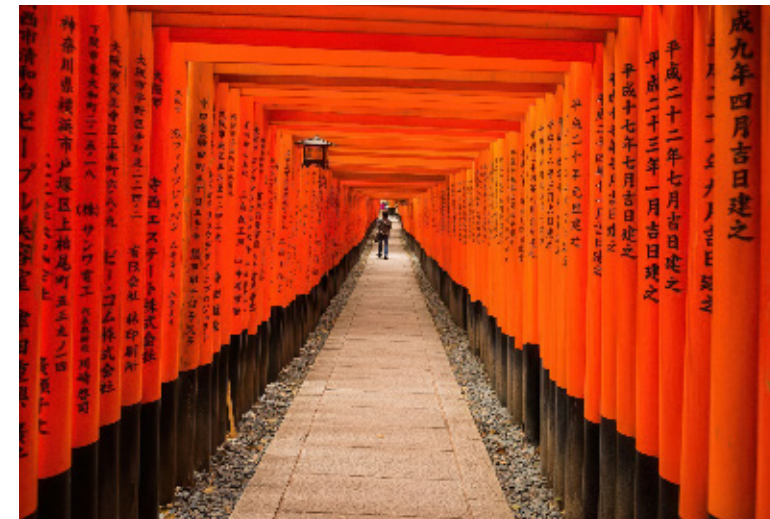
Bir kapı düşünün. Ne kanadı var ne de kilidi. İsteyen herkes içinden geçebiliyor. Ama yine de bir sınırı işaret ediyor. Japonya'da Şinto inancıyla ilişkili kutsal mekanların girişlerinde bulunan torii kapıları, alışı- olduğumuz kapı anlayışından biraz farklı. Bu kapılar, günlük hayatın sürdüğü alanla kutsal kabul edilen alan arasındaki geçiş simgeliyor.

Bu farklılığın kapıların yapısına da yansımaları görüyoruz. Genellikle iki dikey sütun ve bunları birleştiren yatay kirişlerden oluşan torii kapıları, Japonya'nın en tanınan mimari ve dini sembollerinde yer alıyor. Ahşap, taş ve farklı malzemelerden yapılabilen bu kapılar, kimi zaman sade görünümleriyle, kimi zaman da kırmızıya çalan parlak renkleriyle dikkat çekiyor.

Torii kapılarının en ilginç örneklerinden biri Kyoto'daki Fushimi Inari Tapınağı'nda karşımıza çıkıyor. Tapınağın dağ yolları boyunca art arda sıralanan binlerce torii, ziyaretçileri uzun bir geçide davet ediyor. Büyük bölümü kişi ve kuruluşların bağışlarıyla yaptırılan bu kapılar, Şinto geleneğinde şükran ve dileklerle de ilişkilendiriliyor. Birbiri ardına uzanan kapılar, etkeleyici bir görünüm oluştururken kutsal kabul edilen alana doğru ilerleme hissi de güçlendiriyor.

Torii kapılarının doğayla kurduğu ilişkisi ise Japonya'nın Hiroşima bölgesindeki Miyajima Adası'nda görmek mümkün. Burada bulunan Itsukushima Tapınağı'nın denizin içinde yükselen torii kapısı, gelgitlerle birlikte kimi zaman suyun üzerinde yüzyormuş gibi görünüyor. Kapı, bu görünümüyle yalnızca bir yapının girişini değil, doğayla inanç arasında kurulan ilişkiyi de anlatıyor.

Bütün bu örnekler, torii kapılarının belki de en ilginç özelliğini hatırlatıyor. Bu kapılar, bir yeri kapatmak için değil, bir geçiş anlamlandırmak için var. Ardında kilidi bir oda ya da kapalı bir mekân bulunması gerekmiyor. Sınırı belirleyen şey, kapının kendisinden çok ona yüklenen anlam. Japonya'nın bu kapıları, bazen bir eşiği aşmak için fiziksel bir engelin bulunmasına gerek olmadığını düşündürüyor.

Renkler: Fas'ın Kapıları

Fas'ın dar sokaklarında yürürken karşınıza çıkan kapılar, sizi bazen olduğunuz yerde durdurabilir. Bir yanda sokakların hareketli hayatı, diğer yanda kapıların ardında saklı kalan avlular, bahçeler ve evlerin iç dünyası... Kimi maviye, kimi yeşile, kimi de toprağın sıcak tonlarına bürünmüş bu kapılar, daha içeri girmeden bir şeyler anlatmaya başlıyor.

Kapıların renklerle kurduğu bu ilişkiyi en belirgin biçimde görebileceğimiz yerlerden biri Şaşıvan (Chefchaouen). Mavi sokaklara sokaktan görülmeyen avlulara, bahçelere ve yaşam alanlarına açılıyorlar. Sokaktan baktığınızda içeride nasıl bir hayat sürdüğünü anlamak pek mümkün değil. Kapı, bir yandan renkleri ve süslemeleriyle kendini gösterirken diğer yandan ardındaki hayatı saklıyor. Mahremiyet ile estetik, aynı eşikte buluşuyor.

Fas'ın başka şehirlerinde ise renklerin yanına farklı süslemeler ekleniyor. Fes ve Marakeş gibi şehirlerde ahşap oymacılığı, geometrik desenler, metal işlemler ve kemerli girişler dikkat çekiyor. Endülü's ve İslam sanatının izlerini taşıyan bu kapılar, Fas'ın köklü zanaatkarlık geleneğini de yansıtıyor. Bazen bir kapının üzerindeki

küçük bir işleme bile uzun yıllara dayanan bir ustahğın ürünü olabiliyor.

Ancak Fas'ın kapıları yalnızca dışarıdan görünen özellikleriyle ilgi çekmiyor. Çoğu zaman sokaktan görülmeyen avlulara, bahçelere ve yaşam alanlarına açılıyorlar. Sokaktan baktığınızda içeride nasıl bir hayat sürdüğünü anlamak pek mümkün değil. Kapı, bir yandan renkleri ve süslemeleriyle kendini gösterirken diğer yandan ardındaki hayatı saklıyor. Mahremiyet ile estetik, aynı eşikte buluşuyor.

Fas'ın kapılarını ilginç kılan da biraz bu olsa gerek. İçeri girmeden merak uyandırmaları. Bir kapının önünde durup rengini, desenini, işçiliğini incelerken aslında o şehrin kültürüne de yakından bakmış oluyoruz.

Şimdinin kapıları geleceğe ne bırakıyor?

Binbir anlamlı kapının açacağı yollar da kapatacağı yerler de kültürden kültüre, inançtan inanca, coğrafyadan coğrafyaya değişiyor. Her biri kendine has bir iz bırakıyor. Zamanın ve hayatın geçiciliğini insan olmanın hep devam eden bir yol olduğunu da ortaya koyuyor. Binbir kapıdan geçerek hayat tamamlanıyor. Kültürler değişiyor. Tarih sahnesi yenileniyor. Kapılar açılıyor. Akabinde merak, hüznü, ayrılık ve mutluluk beraberinde geliyor. Çeşitli kültürlerden örnekleri ele aldık. Günümüze geldiğimizde ise kapıların anlamı somut olarak teknolojiyle ve güvenlikle iç içe geçmiş durumda. Şimdiden geleceğe güvenliğ sağlayan teknolojik kapıların kültürü mü kalacak diye bir soruyla farklı haberlerin kapısını aralayalım.

KÜLTÜR SANAT

Esenler Belediyesi'nin geleneksel hâle getirdiği kültür sanat sezonu, bu yıl Türk edebiyatının önemli şair ve düşünürlerinden Sezai Karakoç'a ithaf edildi. Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezi'nde görkemli bir törenle başlayan yeni sezon, siyaset, kültür, edebiyat ve müzik dünyasından önemli isimleri bir araya getirdi.

SEZAI KARAKOÇ KÜLTÜR SANAT SEZONU BAŞLADI

HELİN GÜVEN
helinguven2@gmail.com

Esenler Belediyesi tarafından 10 yıldır her sezon farklı bir şair, yazar veya düşünürün adına ithaf edilen kültür sanat sezonu, bu yıl Türk edebiyatının önemli isimlerinden Sezai Karakoç'a ithaf edildi. Eserler Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezi'nde düzenlenen açılış tören Kur'an-ı Kerim tilavetiyle başladı, yapay zeka teknolojisiyle hazırlanan ve 2D animasyon tekniği kullanılarak Sezai Karakoç'un hayatını ve düşünce dünyasını anlatan bir animasyon film gösterimi gerçekleştirildi.

Şehir Ekranı ekibi tarafından hazırlanan filmin ardından bir önceki Cemil Meriç Kültür Sanat Sezonu boyunca hayata geçirilen çalışmaların yer aldığı tanıtım filmi izleyicilerle buluştu. Sunuculuğunu İsa Yeşilyurt'un üstlendiği programda oyuncu Ali Nuri Türkoğlu, Sezai Karakoç'un şiirlerinden oluşan özel bir dinleti sundu.

Gecede konuşma yapan Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Parti Sözcüsü Ömer Çelik kültür ve sanatın toplum üzerindeki etkisine dikkat çekti. Bu anlamli gecede Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Parti Sözcüsü Ömer Çelik, Esenler Belediye Başkanı Mehmet Tevfik Göksoy, yazar Mehmet Nuri Yardım, radyo programcısı Cenk Sarıkaya ve yazar Mustafa Armağan, yeni kültür sanat sezonuna ilişkin düşünceleri Litros Sanat'a anlattı.

Bir şehri imar etmek, insanın gönül dünyasından başlar

Mehmet Tefvik Göksoy: "Bir şehri imar etmek istiyorsanız sadece yolları yapmak, binalarını yenilemek yeterli değildir. Merhum Turgut Cansever'in de ifade ettiği gibi, bir şehri imar ederken insanını ve neslini ihmal ederseniz, ihmal ettiğiniz o nesil şehri imha eder. Biz şehrin yalnızca duvarlarını değil, içinde yaşayan insanların gönül dünyasını da inşa etmeye çalışıyoruz. Bu yıl kültür sanat sezonumuzu, dünyadaki yaşamını sürgün olarak gören, diriliş düşüncesini şiirleriyle ve fikirleriyle gönüllere nakşeden büyük medeniyet düşünürü Sezai Karakoç'un adıyla taçlandırıyoruz.

Kültür, bir milletin sorun çözme sanatıdır

Ömer Çelik (AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Parti Sözcüsü): Kültür ve sanatın hayatımızın bir yan ürünü olarak değil, aklımızın ve kalbimizin merkezinde yer alan bir değer olarak görülmesi beni çok etkiledi. Bir Alman düşünürün söylediği gibi, kültür bir milletin sorun çözme sanatıdır. Bir milletin karşılaştığı meydan okumalara verdiği cevap, onun kültürel derinliğini gösterir. Böylesine önemli bir dönemde kültür sanat sezonunun büyük diriliş şairi Sezai Karakoç'un adıyla açılması, çağımıza verdiğimiz cevabın da bir ifadesidir. Biz, yapay zekâyla insan öldülerine karşı diriliş cevap veriyoruz.

Bir şair olmanın ötesinde gönül insanıydı

Mehmet Nuri Yardım (Yazar): Sezai Karakoç isminin seçilmesi beni çok heyecanlandırdı. Çünkü o, büyük bir şair olmanın ötesinde bir gönül insanıydı. Zaman zaman yazı kursundaki öğrencilerimle kendisini ziyarete giderdik. Gençlerle adeta bir arkadaş gibi sohbet eder, çocukluğunu, hatıralarını ve Necip Fazıl'la tanışma hikâyesini anlatırdı. Bana göre Cumhuriyet döneminin en büyük şairlerinden biridir. Eserleri, fikirleri ve hatıralarıyla yaşamaya devam edecek büyük bir mütefekkindir.

Ali Nuri Türkoğlu

Sezai Karakoç'u lise yıllarımda tanıdım

Mustafa Armağan (Tarihçi ve Yazar): Sezai Karakoç'u henüz 17-18 yaşlarındayken tanıdım. Amcam Nihat Armağan, onun yakın arkadaşlarından biriydi. Bana o edebiyat dünyasını sevdiren de kendisiydi. İstanbul'a geldiğimde Sezai Karakoç'u defalarca ziyaret ettim. Diriliş dergisinde bana bir yazı yazdırması benim için büyük bir lütuftu. Eserler'de her yıl bir şairin veya düşünürün merkeze alındığı kültür sanat sezonu düzenlenmesini çok kıymetli buluyorum. Başka yerlerde pek rastlamadığım bu uygulama, önemli isimlerimizi hakkıyla anlamamıza katkı sağlıyor.

Adının yeni nesiller tarafından keşfedilmesi çok kıymetli

Cenk Sarıkaya (Radyo Programcısı): Eserler'de kültür sanat sezonunun böylesine önemli bir ismin adıyla açılması benim için çok kıymetli. Öncelikle Belediye Başkanımız Sayın Mehmet Tefvik Göksoy'a ve ekibine bu anlamlı tercihlerinden dolayı teşekkür ediyorum. Sezai Karakoç'un adının yeniden gündeme gelmesi, yeni neslin onu merak ederek araştırmasına vesile olacak. Eserler'in bu yıl da kültür sanat alanında çok başarılı işlere imza atacağından eminim. İstanbul'da bulunan herkesi mutlaka Eserler'e davet ediyorum.

M. Tefvik Göksoy ve Ömer Çelik

EDEBİYAT

ZEYNEP YILDIRIM
yildirimzeynep242@gmail.com

Sıddık Yurtsever'le yeni öykü kitabı *Atlar Aynaya Bakmaz* vesilesiyle bir araya geldik. Yeni kitabının heyecanını daha ilk günlerin coşkusuyla bizimle paylaştığı röportajımızda, öykücülüğünü, farklı türlerdeki yazarlık serüvenini ve edebiyat dünyasını konuştuk. Öyküden çocuk edebiyatına, şehir ve kültür anlatılarından sözlü anlatı geleceğine uzanan farklı alanlarda eserler veren Sıddık Yurtsever, üç öykü kitabıyla kendine özgü bir anlatı dünyası kuruyor. *Benden Başka Herkes* ve *Yarım Kalmış Bir Nehir*'in ardından yayımlanan *Atlar Aynaya Bakmaz*, yazarın öykücülük yolculuğunun yeni durağı.

Kadim anlatıların, sözlü kültürün, dağ köylerinin, çocukluk hafızasının izlerini taşıyan kitap; gerçek ile masal, geçmiş ile bugün, görünen ile görünmeyen arasındaki sınırları da sorguluyor. Yurtsever'in öykülerinde rüya, ölüm, korku ve merhametin yerini, meddah anlatısının yazılı öyküye nasıl taşındığını konuştuk.

HİKÂYE HER ZAMAN DEVAM EDECEK

Öyküden çocuk edebiyatına, şehir ve kültür anlatılarından sözlü anlatı geleceğine uzanan farklı alanlarda eserler veriyorsunuz. Farklı türlerde yazmak, öykücülüğünüzü nasıl besliyor?

Kendimi bir hikâye anlatıcısı olarak görüyorum. Dediyim gibi geçmişte farklı türlerde yazmaya çalıştım. Ama en başından beri öykü üzerine yazmaya düşünmeye çalışıyordum. Bir yandan da kurmaca metinler üretiyordum. Aslına bakarsanız ne yazarlık yazılımı kendim için yazı yazıyordum. İkinci kitabım bu anlamda "göçebe kültürden yerleşik hayata" bir geçiş kitabıdır. Son kitabım benim için aşımaz bir dağ aşmak kadar kıymetli. Çünkü sabrımın sınırlarını test ettim. Saatler, günler harcadığım metinleri reddedebilmeyi öğrendim. Gözden çıkarmamın ne demek olduğunu hissettim. Öykü anlayışımı "ince işçilik" üzerine bina etmeye çalıştım. Anlatıcının bakışını evrensel bir bakışa zora getirmeye çalıştım.

Öykü anlayışımı ince işçilik üzerine kurdum

Atlar Aynaya Bakmaz, üçüncü öykü kitabınız. Önceki iki kitabınızdan bugüne geldiğinizde, öykü anlayışınızda nasıl bir değişim yaşandı?

İlk öykü kitabım *Benden Başka Herkes*'le *Atlar Aynaya Bakmaz* arasında altı yıl var. Ortalama insan ömrü için uzun bir süre. Bu altı yılda ülkemizde pandemi sonlandı, büyük bir deprem atlattık, birçok sosyal olaya şahit olduk. "Her şey çok değişti." cümlesini çok önemli buluyordum. Her şey çok değişti, değişmeliydi. Değişmeli de zaten. Tüm bu şeylerin içinde ben de değiştim. Yaş aldım, bir şehirden başka bir şehre taşındım. İş değiştirdim.

Yazmanın bilinci derinlerde bir yerlerde. Düşünüp, kurgulayıp derinlere

inmeye çalışıyorsunuz. Ama en azından ben yazarken bir matematik problemi gibi görmüyorum kurguyu. Bilincimi bir nevi uyutuyorum. Biliçaltım harekete geçiyor. Metin tamamlandıktan sonra biliçle yapmadığım şeyleri fark ediyorum mesela. Tabii masal, mitolojiyi kullanma şeklim tipki zamanlardaki gibi biliçli. Dün ve bugün arasında kuralın o köprüünü somut olarak göz önünde olmasını istiyorum.

Kitapta meddahların ve sözlü kültürün izlerini hissediyorsunuz. Sözlü anlatımın imkânlarını yazılı öyküye taşımak sizin için ne ifade ediyor?

Edebiyat bir çıkış arıyor. Modern, postmodern dönem istenilen etkiyi yaratabildi mi, tartışılır. Ama burada bir ırmak var. Sürekli geçiş vurgusu ve "bakiye" izahı yapmak da istemem. Bu gerçekçi olmaz. Geçmiş de şimdi de gelecekte de bir bütün zaten. Ancak sözlü kültürde kolektif bir etki var. Bu kolektif etki topluma göre şekillenen, ihtiyaç halinde revize edilen, yapıpı tekrar bozulan bir form oluyordu. Yani bir talep var ve arz ona göre şekilleniyor. Bir nevi "okura görelilik" ilkesi. Oysa ben bunu yapamam. Hiçbir yazılı metin de bunu yapamaz. Yazılı metinlerin evrenselliliği birkaç büyük yazarın ellerindeyken sözlü kültürde halkın kolektif bilinci tuğla tuğla örülerek bina ediliyordu. Bu kültürü yeniden yorumlayabilmek benim için kıymetli. Çünkü akan bir ırmağın debisini kontrol etmekte zorlanabilirsiniz ama onun yatağını değiştirdiğinizde ortaya başka bir hikâye çıkacaktır.

Aynada görünmeyenlerin hikâyesi

Atlar Aynaya Bakmaz ismi kitabın dünyasını taşıyan güçlü bir metafor gibi duruyor. Bu kitap isminizin ne ifade ediyor?

At, gücün, asaletin sembollerinden biri. Asil insanlar da böyledir. Asaletleri gereği geriye, geçmişe dönüp bakmazlar. Orayla hesaplaşmadıkları için değil. Oradan bir hesap gütmedikleri için. Oysa benim karakterlerim güçlü değil. Yenilmişler, örselenmişler. Dünya yorgunu çoğu. Onlar için bir ümit, bir şarkı, bir bağışlanma dilenerek bu ismi koydum aslında. *Atlar Aynaya Bakmaz*. Bakmamalı.

Sıddık Yurtsever

Bundan sonra nasıl bir yazar olarak yolunuza devam etmek istiyorsunuz? Yazarlık serüveninizde bundan sonraki muradınız nedir?

Bundan sonra da yazmaya devam etmek en büyük muradımdır. Yazmak dışında elimden başka bir şey gelmiyor şu an. Yarın kendimi başka türlü anlatmanın yolunu bulabilirim belki düşünürüm bunu. En başta kendim için yazıyorum. Kendimi iyileştirmek için. İlk sorunuza gelecek olursam sınırlım etrafıma daha dikkatli bakmaya başladım. Daha durgun, daha sakinim. Olduğu gibi değil de anlamaya çalıştığım gibi yazmaya başladım. İlk kitaplar pür heyecan barındırıyorlar. Heyecanlanmak çok güzel bir duygu ama tek başına hata yapıyor. Yanına sabrı, çalışmayı, düşünmeyi, gözden çıkarmayı, adanmayı ekleyerek ilerlemek en büyük muratlarımdan biri. Çünkü hikâye her zaman devam edecek.

MUSTAFA KARA
mkara@uludag.edu.tr

Topçu kimi topa tutuyor?

7 Kasım 1909 - 10 Temmuz 1975 tarihleri arasında yaşayan Nurettin Topçu, eğitim ve düşünce tarihimizin Cumhuriyet döneminde yetişen en önemli şahsiyetlerinden biridir. Çoğunluğu ahlak ve eğitim konusıyla ilgili olan yirmi kadar eserin sahibi olan Topçu kimdir? diye bir soru sorarsanız benzerden göze cevabı şöyledir: Nurettin Topçu,

Hız. Âdem ile kurulan "esma" mahallesinde ikâmet eden,

Hız. Muhammed'le açılan "kalb" şemsiyesiyle gölgelenen,

Hız. İnsanın feyiz ve bereketli "sofra"larından beslenen,

Üveysi mevhibelere zenginleşen,

Melâmi mahviyetlerle derinleşen bir yirminci yüzyıl dervişidir.

Devam ediyoruz.

Materyalizmin çok güçlü esen rüzgârlarına

Kapitalizmin herşeyi kırıp geçiren dalgalarna,

Sekülerizmin dünyayı üst üste eden tsunami milerine kafa tutan bir muallimdir.

Sorunuza, yazımızın başlığına göre cevap verilirse bu yabancı ve insanoğlunun ruhunu esas almayan sistemlerin mimarlarını ve gönüllü yerli işbirlikçilerini, kitabın tam ortasından konuşarak topa tutan bir isyankârdır. Bu makamda Mehmet Akif'in o meşhur beyitini hatırlayabilirsiniz: "Adam aldırma da geç git diyemem aldırırım / Çiğnemir, çiğnenirim hakkı tutar kaldırırım"

Soruyu, "Bugün için Topçu külliyyati bize ne söylüyor?" şeklinde sorarsanız cevabımız şöyle olur:

1. İlk işimiz ilk bakmamız gereken kurum mekteptir. Mektebi ayakta tutan öğretmendir. Bu çatı altında dünyanın ilim irfan felsefe ve sanat aleminin dehalâlarıyla genç insanlar buluşturulmalı ve o "pnar"lardan kana kana su içmelerinin bütün yolları açık tutulmalıdır.

2. Millî kültürümüz için Alpaslan'dan, Yıldırım'dan Fatih'e, Mevlânâ'dan, Yunus Emre'den Mehmet Akif'ten Hüseyin Avni Ulaş'a "Millet Mistikleri" rehber olarak yolunuzu aydınlatmalıdır.

4. Tasavvufî hayat ve düşünce ülkemizin şartlarında mahkemelere düşmeden, yargara koparmadan kâinata anlatılabilir, susuzluğunu gidermek isteyen insanlara sunulabilir.

5. Tekkelerin kapatılması, tasavvufî eğitimin yasaklanması ile, maalesef sonuna kadar açılan gösteriş, istismar ve cehalet kapıları bu muhteşem hayatı tehdit eden en öldürücü silahtır.

6. İhlas ve samimiyetle ekilen her "tohum" er-geç biter, neşv ü nema bulur, çiçek açar meyvye verir. Maddi menfaat, gösteriş ve şöhret için yapılanlar ise bir müddet sonra çürüyüp yok olur gider.

7. İlim insanların faydalı eserler vermesi, uyusuk beyinleri hürmet, merhamet ve muhabbetle uyandırması için üniversite çatısı altında bulunmaları şart, tıtr taşımaları gerekli değildir.

8. Batı kültürüne sahip olduğu halde Doğu'lu olmak/kalmak mümkündür. Doğu'lu olduğu halde bütün insanlara hitap edebilecek bir yol ve hikmet dili yakalamak mümkündür.

9. Tasavvufî ahlak ve düşüncenin imkânları, yeni vasıta ve yorumları da kullanarak "gönülden gönüle yol vardır" ilkesi doğrultusunda topluma sunulabilir.

Devamı litrossanat.com'da

KÜLTÜR SANAT

İstanbul, yakın çevresindeki Kadı, Bakır, Orta, Vani, Çengel, Arnavut, Yeni, Has, Feri gibi tarihi köyle-riyle büyüdü ve zamanla devasa bir dünya kenti oldu. Ne var ki kırsalın ve köylerin o özgün güzelliği kentsel dönüşümlerin gölgesinde unutulmaya yüz tutsa da İstanbul'un kadim ruhu hâlâ bu eski köylerin sokakla-rında, ahşap yalılarında ve denize komşu yalı camilerinde yaşamaya devam ediyor. İstanbul'u bir metropol olmaktan öte bir his dünyası kılan en müstesna duraklardan biri de şüphesiz Çengelköy'dür. Anadolu yakasında Vaniköy ile Beylerbeyi arasında yer alan bu Boğaziçi köyü eskiden yük-sek gelir grubuna mensup insanların yaşadığı en lüks ve pahalı semtlerden biriydi. Osmanlı döneminde akıl has-talıklarının bu huzurlu köyde tedavi edilebildiği ile ilgili bilgiler mevcut. 1960 lara kadar Rum nüfusun yoğun olduğu Çengelköy bugün geleneksel Boğaziçi yaşantısını görebildiğimiz ender bölgelerden.

İsmin kökeni ve Çengel-köy'ün tarihsel katmanları

Reşat Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansik-lopedisi sayfalarını karıştırdığımızda, Çengelköy'ün Boğaziçi içindeki yerinin ne kadar derin ve renkli olduğunu bir kez daha anlarız. Sement adının nere-den geldiğine dair anlatılar bile başlı başına bir tarihsel yolculuktur. Ahmet Mithat Efendi, zamanında burada gemi çapalarının (çengellerinin) imal edilmesinden dolayı, adının Çengel Karyesi'nden geldiğini söyler, halk arasındaki bir başka rivayet ise fetih dönemindeki Çengelloğlu Tahir Paşa'ya atfedilse de eski kaynaklar ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi sement adının çok daha eskkiye, fetih günlerine kadar uzandığını doğrular.

Bizans döneminde Protos Diskos adıyla bilinen ve limanı, dini merkezleri, set bahçeleriyle dikkat çeken Çengelköy, Osmanlı döneminde üst düzey devlet erkanının ve nüfuzlu kişilerin gözde ikametgâhi haline gelmiştir. Çamlıca Tepesi'nin eteklerinden süzülüp gelen Bekâr Deresi, iki tarafını çevreleyen meyve bahçeleri ve bostanlarıyla semte hayat vermiştir. İstanbul Ansiklopedisi "Şark ve şimal rüzgarlarından Çakal Dağı sırtlarıyla korunan Havuzbaşı mesiresi, Çamlıca'ya kestirme patika-ları, Zurnacı Kayası ve havuz deresiyle Boğaziçi'nin en ferah sayfiyelerinden biridir" diye bahseder.

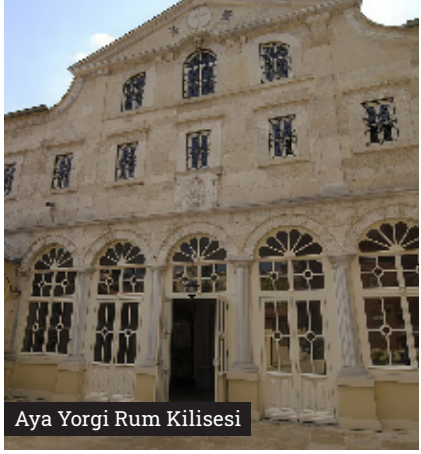
Boğaz'ın bu canlı köyü, aynı zamanda edebiyatımızın ve divan şiirimizin

Kaymak Mustafa Paşa Camii

Sadullah Paşa Yalısı

Aya Yorgi Rum Kilisesi

de ilham kaynaklarındandır. 18. yüz-yıl şairlerinden Şâbit'in "Eyledim yâr ile tenhâca temâşâyı Hisar / Bahtıma Kariyeyi Çengel'de bulundu ağyâr" dizelerinde, Fennî'nin Sevâhîlnâ-me'sinde (Sâhil-nâme) ve Aşık Râzî'nin şiirlerinde Çengelköy'ün koyları, mey-haneleri, çeşmeleri ve güzelleri övgüyle anılır.

Ahşap yalılar, yalı camileri ve mimarinin uyumu

Çengelköy, Osmanlı döneminde inşa edilen ve günümüze kadar ulaşan ihtişamlı yalılarıyla sivil mimarimi-zin önemli merkezlerinden biridir. Sadullah Paşa Camii, Server Bey Yalısı ve Baha Bey Yalısı gibi gösterişli sahil-hânelerin yanında, sokak aralarına serpilmiş mütevazı ahşap evlerin ve köşkerin kol kola girecek sergilediği o doğal uyum, Boğaziçi estetiğinin en zarif örneğidir. Tarihi Aya Yorgi Rum Kilisesi gibi yapılar ise sement asırlar boyu koruduğu kültürel ve dini çeşitli-liğin tanığıdır.

Bu mimari uyumun en büyüleyici simgelerinden biri de şüphesiz Kuleli Sahil'i'nde pencereleri doğrudan Boğaz'a açılan Kaymak Mustafa Paşa Camii'dir. İstanbul'un nadide yalı camileri ara-sında yer alan bu eser, 300 yıllık köklü geçmişi ve geçirdiği onarımlarla Boğaz kıyısının hafızalara kazınan yapıların-dandır. Aşı boyalı ahşap kaplaması, mimari formu ve denize sıfır konu-muyla bir camiden ziyade adeta zarif bir Boğaziçi yalısımsı andıran Kaymak Mustafa Paşa Camii; ahşap konaklarla denizin kurdugu o köklü dostluğun en somut simgesidir.

Sementin bir diğer ikonik ve canlı noktası şüphesiz Tarihi Çınaraltı'dır. Sahilde yer alan ve araştırmacı İbrahim Hakkı Konyalı'nın iddialarına göre bin yıllık köyde söylenen devasa çınar ağa-cının altındaki çay bahçesi, sementin geleneksel sosyal yaşamının kalbi olmaya devam etmektedir. Boğaz'dan bakıldığında ise Çengelköy'ün başrol oyuncusu, mimarisi ve görkemiyle tüm İstanbul'un gözdesi olan Kuleli Askeri Lisesi'dir. Ünlü ressamlarımızın resim-lerinde çok defa yer alan bu abidevi yapı Bizans döneminde aynı bölgede kule ve manastır bulunan koruluk bir arazide inşa edilmiştir. "Kuleli Bahçe" olarak anılan bu alan, 19. yüzyılda inşa edilen kışla yapısıyla Boğaziçi silüetinin en zarif figürlerinden biri haline gelmiştir.

Kuleli Askeri Lisesi

ÇENGELKÖY'ÜN İŞIĞI VE RENKLERİ

Türk Resminde Boğaziçi Köyleri

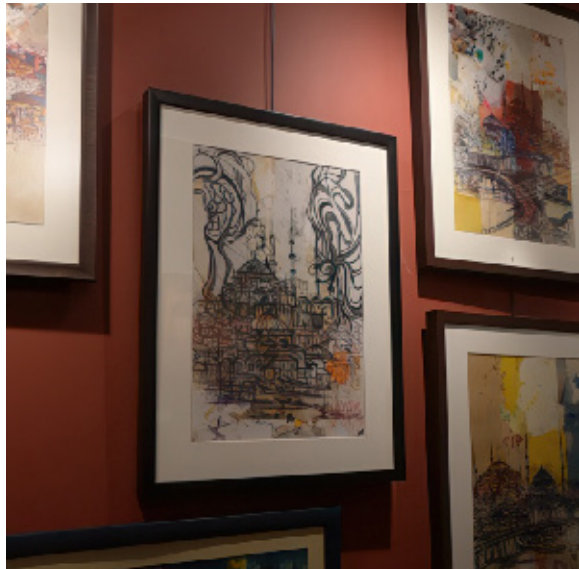
Türk resim sanatında "İstanbul köyleri", peyzaj gelene-ğimizin en temel taşlarıdır. Salacak kıyılarında İbrahim Çallı'nın tuvale yansıttığı ışık oyunları, Kanlıca yalı-larında Ali Sami Boyar'ın renk dengesi, Kandilli sırtlarında Hikmet Onat'ın usta kompozisyonları ve Çengelköy'ün çınar altı kahvehanelerinde Hoca Ali Rıza'nın o nefis çizimleri; görsel hafızamızı oluşturan başyapıtlardır. Üsküdar doğumlu olan Hoca Ali Rıza Çengelköy sokaklarını, kıyılarını, evlerini ve doğa-sını suluboya, guaj ve karakalem eserleriyle defalarca çizmiştir.

Boğaziçi'nde yeni bir sanat durağı: "Işık ve Renkler"

Dün Hoca Ali Rıza'nın ve Halil Paşa'nın fırçasında biçimlenen, Evliya Çelebi'nin "Bağ-ı İrem" benzetme-siyle taçlandırıldığı Çengelköy, bugün de Boğaziçi'nin sanatsal mirasını canlı tutmaya devam ediyor. Sement tarihi dokusunun merkezinde heyecan verici yeni bir sanat mekânı kapılarını açtı. Feminin Sanat Galerisi, "Sanatın ışıkla buluştuğu bir seçki" olan "Işık ve Renk-ler" isimli açılış sergisiyle sanatseverleri ağırlamaya hazırlanıyor.

Türk resminin değerli ustaları ve çağdaş temsilcileri İlhami Atalay, Cemal Toy, Mediha Atalay, Bilgehan Atalay, Ömer Atilla Atalay, Elif Atalay ve galeri sahibi Sevgan Torun'un tuvallerinden süzülen ışık ve renk seçkileri bir araya geliyor. Geçmişten günümüze uzanan Boğaziçi estetiğini, Çengelköy'ün tarihi atmosferinde usta fırçıaların gözünden deneyimle-mek isteyen tüm sanat severler için samimi ve güzel bir adres.

ALTIN KOZA'DAN FİLMEKİMİ'NE

SİNEMADA GÖRÜNÜRLÜK MESELESİ

İlk bakışta farklı işlevlere sahip bu iki etkinliği ortak bir soru etra-fında düşünebiliriz: Bir film nasıl görünürlük kazanır ve bu görünürlük ne ölçüde kalıcı bir karşılık bulur? Bir festivalde ödüllendirilmek ve seyirciye ulaşmak, uluslararası bir seçkide yer almak ve sinema kültürünün parçası hâline gelmek ne yazık ki aynı şey değil. Filmlerin ürettiği koşullar kadar gösterildikleri alanlar, haklarında yürütülen tartışmalar ve gösterim sonrasında kurabildikleri ilişki de sinemanın bugünkü konumunu belirliyor.

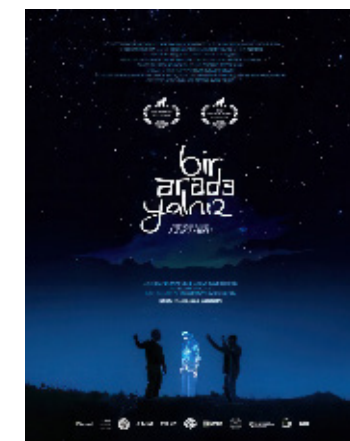
Altın Koza'nın ödülleri ve Filmekimi'nin uluslararası seçkisi, bu ilişkinin farklı yönlerini düşünmek için bize iyi bir pencere aralıyor. İki festivalin programları arasındaki ayrımlardan çok, sinemanın hangi hikâyelere alan açtığına ve bu hikâyelerin kimlerle buluşabildiğine bakmak, sonbaharın festival gündemini bir haber takviminin ötesine taşımamıza olanak tanıyor.

Ödüllerin ardından: Altın Koza'nın açtığı alan

33. Adana Altın Koza Film Festivali, bu yıl da yerli sinemanın farklı üretimlerini aynı yarışma çatısı altında buluşturdu. Festivalin Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda Ali Vatansever'in *Bir Arada Yalnız* filmi En İyi Film ve En İyi Yönetmen Ödülü'nü ve kazanırken Banu Sivacı'nın *Günyüzü* filmi Yılmaz Güney Ödülü'ne layık görüldü. Pınar Yorgancıoğ-lu'nun yönetmenliğini üstlendiği *Karanlıkta İtek Çalanlar* ise yarışmada senaryo dalında öne çıktı.

Ödül listesi, festivalin geride bıraktığı gün-leri özetlemek için iyi bir başlangıç. Ancak bu listeyi asıl anlamlı kılan, filmlerin nasıl bir sinema ortamında karşılık bulduğunu düşün-meye imkân vermesi. Çünkü bir festivalin yarışma seçkisi, yalnızca o yılın öne çıkan yapımlarını bir araya getirmiyor, aynı zamanda hangi yönetmenlerin, hikâyelerin ve anlatım biçimlerinin tartışmaya açılacağı da beliri-yor. Bu nedenle ödüller, sonuçları açıklanan bir yarışmanın ötesinde, sinema gündeminin nasıl şekillendiğine dair bizlere ipuçları sunuyor.

Bir filmin etrafında kurulan dünya: Filmekimi

Festivallerle kıyasladığımızda Filmekimi'nin bizlere sunduğu deneyim biraz farklı. Bu orga-nizasyon sayesinde Cannes, Venedik ve Toronto gibi festivallerde adından söz ettiren filmler, İstanbul'daki gösterimlerle daha geniş bir izle-yici kitlesine ulaşma fırsatı buluyor. Program hem dünyaca ünlü yönetmenlerin yeni filmle-rini bir araya getiriyor, hem de farklı ülkelerden gelen hikâyelerin aynı şehirde, benzer zaman aralıklarında izlenebilmesini sağlıyor. Böylece tek bir ulusal sinemanın sınırları içinde kal-madan, birbirinden farklı toplumsal meseleleri ve anlatım biçimlerini karşılaştırmaya olanağı buluyoruz.

Bu yılın öne çıkan yapımlarından Cristian Mungiu imzalı *Fjord*, bu karşılaşmanın dikkat çekici örneklerinden biri. Cannes Film Festiva-li'nde Altın Palmiye kazanan film, Romanya'dan

Norveç'in fiyortlarla çevrili üçra bir köyüne taşınan bir aileyi merkezine alıyor. Geleneksel değerlerine bağlı çiftin yeni yaşamı, ergenlik çağındaki kızlarının vücudunda fark edilen morluklarla birlikte bambaşka bir hâl alıyor. Köy halkı ve polis, ailenin inançlarını, çocuk yetiştirme biçimini ve ebeveynlik anlayışını sorgulamaya başlıyor.

Mungiu'nun kurduğu gerilim, bir ailenin başına gelenleri anlatmaya çalışmanın ötesinde. Filmin asıl meselesi, insanların birbirleri hakkındaki yargılara hangi koşullarda vardığı ve bu yar-gıların ne kadar çabuk bir toplumsal denetimle dönüştüğüdür. Ailenin özel alanı, kızın bedenindeki izlerle birlikte kamusal bir tartışmanın konusu hâline geliyor. Bir yanda ebeveynlerin kendi değerleri ve çocukları üzerindeki hak iddiaları, diğer yanda çocuğun korunması gerektiği düşüncesi ve çevrenin müdahale etme isteği var. Bu gerilim, kimin haklı olduğuna dair kolay bir yanıt vermekten çok, farklı değer sistemlerinin karşı karşıya geldiği noktalara odaklanmamızı sağlıyor.

Paweł Pawlikowski'nin *Fatherland* filmi, Fil-mekimi'nin öne çıkan yapımları arasında ayrı bir yerde duruyor. İda ve Soğuk Savaş filmlerin-den tanıdığımız yönetmen, bu kez Nobel ödüllü yazar Thomas Mann ile 1943 Erika Mann'ın hikâyesini ekrana taşıyor. 1949 yılında, sava-şın ardından henüz toparlanamamış ve Soğuk Savaş'ın ikiye bölündüğü Almanya'da geçen filmde baba ve kız, yıllar süren sürgünün ardından ülkeye dönüş yolculuğuna çıkıyor. Amerikan kontrolündeki Frankfurt'tan Sovyetlerin deneti-mindeki Weimar'a uzanan bu yolculuk, bir ülkenin parçalanmışlığını ve aynı aile içindeki uzaklıkları odağımıza taşıyor.

Pawlikowski'nin ilgilendiği mesele, tarihsel kırılmaların insanların hayatlarında bıraktığı izlerle sınırlı değil. İnsanın geçmişiyle, ülke-siyle ve ailesiyle kurduğu ilişkinin ne kadar çelişkili olabileceği de filmin merkezinde yer alıyor. *Fatherland*, bu yönüyle yönetmenin önceki filmlerinde karşılaştığımız kimlik, suçluluk ve aidiyet meselelerini savaş sonrası Avrupa'nın siyasi atmosferi içinde yeniden ele alıyor. Cannes'da En İyi Yönetmen ödülünü paylaşan film, büyük tarih anlatısını iki insa-nın arasındaki ilişkiye indirerek kişisel olanla politik olan arasındaki sınıırı bulanıklıyor.

Filmekimi'nde en çok ilgi çeken bir diğer film de Kazuo Ishiguro'nun romanından uyarlanan Taika Waititi imzalı *Klara ile Güneş*. Film çok farklı bir yerden yola çıkıyor. Jenna Ortega'nın canlandığı Klara, insanlara arkadaşlık

etmek ve yalnızlıklarını hafifletmek üzere tasarlanmış, güne enerjisiyle çalışan bir robot. Josie'nin onu mağazadan satın almasıyla, Kla-ra'nın hayatı aslında yeni başlamış oluyor. Josie ile kurduğu bağ, onu yalnızca bir yardımcı ya da teknoloji ürünü olmaktan çıkarıp sevgi, bağlılık ve umut üzerine düşünmeye çağırıyor.

Filmin ilgi çekici tarafı, insan duygularını taklit etmek üzere üretilmiş bir varlığın, insan ilişki-lerindeki eksiklikleri ve kırılma noktalarını görünür kılması. Klara'nın dünyaya merak ve büyük bir sadakatle algılaması, insanların birbirlerine karşı geliştirdiği mesafeyi de daha belirgin hâle getiriyor. Yapay zekânın gündelik hayatın gide-rek daha fazla parçası olduğu bir dönemde *Klara ile Güneş*, insanın yakınlık ve şefkat ihtiyacını nereden yerleştirdiğine bakmamızı sağlıyor. Bu nedenle filmin bilimkurgu çerçevesi, gele-ceğe dair bir teknoloji tartışmasından ziyade bugünün yalnızlığına ve insan ilişkilerinin dönüşümüne açılan bir kapı hâline geliyor.

Filmekimi'nin böyle filmleri İstanbul'a taşınması, uluslararası festival gündemini uzaktan takip etmekle yetinmeyen seyirciler için önemli bir fırsat. Ancak burada da programda yer almakla seyirciye gerçekten ulaşmak arasında bir ayrım bulunuyor. Bir film festival seçkisinde olması, onu izlemek isteyen herkesin kolayca izleyebi-leceği anlamına gelmiyor.

Festivalden sonra ne kalıyor?

Altın Koza ile Filmekimi'ni aynı yazda buluş-turan mesele, bu noktada daha belirgin hâle geliyor. Altın Koza, Türkiye'de üretilen film-lerin görünürlük kazanması ve daha geniş bir dolaşıma çıkması için alan açıyor. Filmekimi ise uluslararası festivallerde öne çıkan yapı-maları İstanbul'daki seyirciyle buluşturuyor. Bir yerli sinemanın üretim ve dolaşım koşullarını, diğer dünya sinemasına erişimin olanaklarını düşünmek için farklı bir kapı aralıyor.

İki festivalin ardından geriye yalnızca kaza-nan filmlerin listesi ya da izlenen gösterimlerin sayısı kalmamalı. *Bir Arada Yalnız* gibi bir film festivalden sonra seyircisiyle yeniden buluşabilmesi de *Fjord* gibi bir yapının merak uyandıran bir festival başlığından ibaret kal-

maması da çok önemli meseleler. Filmlerin açtığı tartışmaların sürmesi, yeni izleyicilere ulaşması ve sinema gündeminde kendine yer bulması, festival deneyimini birkaç güne sıkış-tırmaktan çıkarmaya yardımcı olacaktır.

Zira bir festivalin başarısını yalnızca kaç film gösterdiğiyle ya da kaç ödül dağıttığıyla ölç-mek eksik kalır. Asıl soru, o filmlerin festival süresince kazandığı ilginin sonrasında neye dönüştüğüdür. Seyircinin filme ne oranda ulaş-a-bildiği, filmin seyirciye ne kadar dokunabildiği ve daha fazlası... Sinemayla kurduğumuz ilişki, yalnızca belirli tarihlerde düzenlenen etkin-liklere katılabilenlerin deneyimi olmamalı. Filmlerin daha uzun süre dolaşımda kalabilirdiği, seyircinin onlara farklı kanallardan ulaşabil-diği ve festivale başlayan tartışmaların devam edebildiği bir ortam, hem yerli sinemanın hem de dünya sinemasının daha güçlü bir karşılık bulmasına sağlar.

LİTROSSANAT

■ TÜRKİYE'NİN DİJİTAL KÜLTÜR SANAT GAZETESİ ■

KÜLTÜR SANAT AJANDASI

Sonbaharda İstanbul, sinemadan tiyatroya, resimden klasik müziğe uzanan zengin bir sanat programıyla kültür sanat tutkunlarını bekliyor. Dünya sinemasının öne çıkan yapımlarını keşfetmek isteyenler için 4. Mitoloji Film Haftası, kadim efsaneleri beyaz perdeye taşıyor. Balat'taki Haliç Sanat'ın üç yeni sergisi hafıza, özgürlük ve geçmiş üzerine düşündürürken Pera Müzesi'ndeki "Frank Bowling: Yaratım ve Yıkım", üç ressamın sanat dünyalarını aynı çatı altında buluşturuyor.

Sahne sanatlarını tercih edenler için Afife Jale'nin ilham veren yaşamını dansla anlatan "Afife" balesi, AKM'de izleyicileri duygusal bir yolculuğa çıkarıyor. 30. İstanbul Tiyatro Festivali ise yerli ve yabancı yapımlarıyla şehrin sahnelerine hareket katmaya hazırlanıyor. Müzikseverler içinse 7. İstanbul Uluslararası Opus Amadeus Org Festivali, tarihi mekânların atmosferinde unutulmaz bir dinleti vad ediyor. Kısacası, bu sonbahar İstanbul'da sanatla buluşmak ve yeni hikâyeler keşfetmek isteyenler için ajandaya eklenmeye değer pek çok seçenek var.

RUKİYE KÜREK

rukiye001@gmail.com

İstanbul'da Sonbahar, Sanatla Başka Güzel

■ Balat'ta üç sergi, üç farklı hikâye

İstanbul'un tarihi semti Balat'ta bulunan Haliç Sanat, yeni sezonunu üç farklı sanatçının eserleriyle açtı. Ertuğrul Çakır'ın "Ludus", Atıla Çakır'ın "Toprağın Kanatları" ve Caner Kaya'nın "Rüzgârdan Kalan" adlı sergileri, sanatseverleri hafıza, özgürlük ve geçmişle bugün arasındaki ilişki üzerine düşünmeye davet ediyor. İBB tarafından restore edilerek yeniden işlev kazandırılan Fener Evleri'nde açılan sergiler, farklı sanat anlayışlarını aynı çatı altında buluşturuyor.

Haliç Sanat 1'de yer alan "Ludus", popüler kültürden tanıdık karakterleri yağlı-boya tekniğiyle yeniden yorumlarken insanın içindeki zıtlıklara odaklanıyor. Haliç Sanat 2'deki "Toprağın Kanatları", kuş figürleri üzerinden özgürlük ve kök salma kavramlarını ele alıyor. Haliç Sanat 3'teki "Rüzgârdan Kalan" ise metal formlar aracılığıyla hafızanın ve geçmişin izlerini araştırıyor. İBB Kültür ve İBB Miras tarafından düzenlenen sergiler, 31 Ocak 2027'ye kadar pazartesi hariç her gün 10.00-17.00 saatleri arasında ücretsiz ziyaret edilebilecek. Balat'ta sanatla iç içe bir gün geçirmek isteyenler için üç sergi de keşfedilmeyi bekliyor..

■ Pera'da üç ressam, tek bir sanat yolculuğu

Pera Müzesi, Britanya sanatının önemli isimlerinden Frank Bowling'ı İstanbul'da ilk kez sanatseverlerle buluşturuyor. "Frank Bowling: Yaratım ve Yıkım" başlıklı sergi, sanatçının eserlerini Francis Bacon ve Victor Willing'in yapıtlarıyla bir araya getirerek üç ressamın sanatsal dünyaları arasında bir yolculuk sunuyor. Alistair Hicks'in küratörlüğünü üstlendiği sergi, yaratım ile yıkım, düzen ile kaos arasındaki ilişkiyi odağına alırken resmin değişen ve dönüşen yapısını da sorguluyor.

Altmış yılı aşkın süredir Londra ve New York'ta üretimlerini sürdüren Bowling'ın farklı dönemlerine ait eserleri arasında, sanatçının tanınan Harita serisinden çalışmalar ve 2026 tarihli Annemin Evine Yeniden Bakış adlı eseri de bulunuyor. Francis Bacon ve Victor Willing'in yapıtları ise Bowling'ın sanatına farklı açılardan bakma fırsatı sunuyor. Soyutlama ile figürasyon arasındaki sınırları yeniden düşünmeye çağıran sergi, 29 Eylül 2026-31 Ocak 2027 tarihleri arasında Pera Müzesi'nde ziyaretçilerini bekliyor. Resmin yalnızca tamamlanmış bir eser değil, sürekli değişen bir arayış olduğunu keşfetmek isteyenler için sergi, sanat dolu bir buluşma vad ediyor.

■ Mitoloji beyaz perdeye taşınıyor

Türkiye'nin kültürel mirasını ve kadim efsanelerini sinemayla buluşturan 4. Mitoloji Film Haftası, "İnsanlığın Ortak Hikâyesi" mottosuyla 12 Ekim-4 Kasım 2026 tarihleri arasında düzenleniyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü desteğiyle gerçekleştirilen etkinlik; Ankara, Bursa, Aydın, İzmir, İstanbul ve Gaziantep'te sinemaseverleri ağırlıyor. Film gösterimlerinin yanı sıra paneller, konserler, sergiler ve antik mutfak tadımları da programda yer alıyor.

İstanbul da festivalin durakları arasında yer alıyor. Kentteki etkinlikler, mitolojik anlatıları sinema aracılığıyla yeniden keşfetmek isteyen izleyicileri programla buluşturacak. Film gösterimleri ve söyleşiler dâhil tüm etkinlikler ücretsiz ve halka açık olacak. Festivalin İstanbul programına ilişkin ayrıntılara ise @mitolojifest Instagram hesabından ulaşılabilir.

■ İstanbul sahne sanatlarına doycak!

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV) tarafından düzenlenen 30. İstanbul Tiyatro Festivali, 22 Ekim-3 Aralık 2026 tarihleri arasında tiyatro ve dansın dikkat çeken örneklerini sanatseverlerle buluşturacak. Mehmet Birkiye küratörlüğündeki festival, Türkiye'den ve yurt dışından 17 yapıyı İstanbul'un farklı sahnelerine taşıyacak. Festivalin açılışı, yönetmen Caroline Guiela Nguyen'in Lacrima adlı oyunuyla yapılacak.

Programda Bir Bebek Evi, Rüzgâr Ağacı, Requiem ve Nederlands Dans Theater 2'nin gösterileri öne çıkıyor. Oyunların yanı sıra ücretsiz söyleşiler, atölyeler ve ustalık sınıfları da düzenlenecek. İstanbul'u iki ay boyunca sahnenin büyüüsüyle buluşturacak festival, farklı hikâyeler keşfetmek ve tiyatronun dönüştürücü gücünü hissetmek isteyenlere zengin bir program sunuyor.

■ Afife'nin hikâyesi AKM'de

Türk tiyatrosunun öncü isimlerinden Afife Jale'nin mücadele dolu yaşamını anlatan "Afife" balesi, Atatürk Kültür Merkezi'nde (AKM) sanatseverlerle buluşuyor. Beyhan Murphy'nin koreografisini, Turgay Erdener'in müziklerini hazırladığı eser, özgürlük, cesaret ve sanat uğrunda verilen mücadeleyi dansın diliyle sahneye taşıyor. Afife Jale'nin sahneye çıkmak için verdiği mücadeleyi yeniden hatırlatan eser, sanatçının hayallerini yaşadığı zorlukları ve tiyatro tarihindeki yerini etkileyici bir anlatımla ele alıyor. Farklı dönemlerini dört dansçının canlandırdığı bale, izleyicileri hem duygusal hem de sanatsal bir yolculuğa çıkarıyor. "Afife", 15, 17 ve 29 Ekim tarihlerinde AKM Türk Telekom Opera Salonu'nda izlenebilecek.